Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Resolutorium dubiorum circa celebrationem missarum occurrentium

Heynlin, Johannes

[Köln], 1493

Incipit tractatus dubiorum ac difficultatum circa officium misse

urn:nbn:de:bsz:31-306300

Visual Library

Capitulum

Incipit tractatus dubioꝝ ac difficultatū circa officium miſſe ⁊ eā que ad debitam eiuſdē celebrationē exiguntur freq̄ntius occurrentiū. iuxta ſacroꝝ canonū ↄſtitutiones. ꝓbatoꝛūq̧ doctoꝝ firmiores atq̧ tutiores ſententias reſolutorius

Capitulū primum. De intentione collectoris. ⁊ materia tractanda. tractandoꝛūq̧ numero. diſtinctione atq̧ oꝛdine duos continens articulos.

Arti. i. Premittens prefationē. intentum. tractandaq̧ exponentem

Prefatio

O Fficium quāto maius ⁊ dignius eſt. tanto cum maioꝛi cura ſollicitudine atq̧ diligentia exercendū eſt. Grauius eñ quis delinquit ſi exequēdo circa hoc negligentiā. defectum vel erroꝛem aliquē admiſerit. Jnter omnia aūt officia humane facultati ↄmiſſa nō eſt aliq̄d maius dignius aut difficilius. q̄ȝ debita miſſaꝝ celebratio In qua ſacramentū coꝛpoꝛis ⁊ ſanguinis ihesu xp̄i redēptoꝛis noſtri cōſecratur. immolatur ⁊ ſumit̄. Sacro canone atteſtāte Non modica inquit res eſt vnā miſſam facere Et valde felix eſt. qui vnā digne celebrare p̄t. Reſtat igit̄ vt nuſq̄ȝ cum grauioꝛi ꝑiculo peccetur. q̄ȝ ſi in executiōe huius digniſſimi officij negligentia vel erroꝛ ↄmittat̄. Ꝓpter vt ſacerdotes ſimplices qui noticiā canonū non h̄nt. neq̧ ſemꝑ facilem recurſum ad ſuꝑioꝛes ſuos aut ad viros doctos habere p̄nt. melius cauere valeant ne circa maximū iſtud miſterium deficiāt vel errent. Et vbi aliq̄d hoꝛum ↄtigerit. debitis remedijs emendare ſciant. valde vtile atq̧ neceſſariū foꝛe iudicauimus. vt circa hec opoꝛtuna eis tradatur inſtructio. Q̄d vt lucidius fiat circa ſingula que ad debitam miſſe celebrationē exiguntur. dubia freq̄ntius occurrētia mouebunt̄. Ex quoꝝ reſolutionibꝫ ↄgrua ipſis defectibꝫ ⁊ erroꝛibꝫ remedia atq̧ cautele poterunt adhiberi

Arti. ij. Numerū diſtinctionē ⁊ oꝛdinem tractandoꝝ ꝑ dubij ſolutionē p̄notās

Ad p̄enoticiā tractandoꝝ premittitur hoc dubium

Dubium. i. Quot ⁊ que ad debitā ac oꝛdinatā digniſſimi ſacramēti eucha riſtie ⁊ miſſe celebratiōem requirant̄

Cuius ſolutio eſt.

Sol. Q̄ ſunt nouē generalia. ad que oīa neceſſaria reduci p̄nt

- I Miniſter ſiue ſacerdos ad celebrandum ydoneus
- ij Locus celebrādi ↄueniens
- iij Tempus celebrādi ↄgruum
- iiij Materialia ad oꝛnatū vel ↄgruentiam celebrationis opoꝛtuna. vt veſtes. ⁊ cetera h̄mōi
- v Ceremonie i dicēdis ⁊ agēdis ↄſuete
- vi Materia ad ↄſcrandum apta. ſ. panis ⁊ vinum

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Secundum

vij Forma ꝯſecratõis vtriuſq; debita
viij Noticia intentiõis ac rõnis eorum̄ que in miſſa dicũtur
ix Intelligentia rõnis ⁊ ſignificatiõis eoꝝ q̄ in miſſa ⁊ circa eam agunt

¶ Circa hec que dubia ac difficultates ſepius obuiēt ſacerdotibꝫ miſſas celebraturis aut celebrantibꝫ.ꝑ nouem ſequētia capl'a elucidabitur

¶ Capitulũ ſecundũ de dubijs occurrentibꝫ circa miniſtrũ ſiue ꝑſonā ad celebrandũ idoneā quinq; includēs articulos

¶ Sex dubia reſoluens circa miniſtrũ celebraturũ rõne ordinis ⁊ officij ſui executionis occurrentia Arti. i.

I Quis ſit miniſter ydoneus ad celebrandũ ⁊ ꝯficiendũ ſiue cõſecrandũ corpus ⁊ ſanguinē criſti

Sol. Solus ſacerdos rite ordinatus

ij Utrum ille q̄ credit ſe rite eſſe ordinatũ ⁊ tñ non eſt rite ordinatus.ꝯficiat hoc ſacramentũ

Sol. De hoc nõ habet certitudo. pie tñ credi p̄t ꝙ ꝯficiat ꝟtute eccleſie.⁊ ꝙ ſummus ſacerdos ſuppleat defectũ.⁊ ꝙ nõ ꝑmittat periculũ imminere eccleſie ſue.⁊ eam decipi

iij Quid agendũ.ſi quis poſt inceptā miſſam habeat ꝯſcientiā ꝙ nõ ſit ſacerdos rite ordinatus

Sol. Si hoc ꝯtingat ante ꝯſecrationē.tunc dimittat miſſam imꝑfectā aut ꝯſcientiā deponat.Si poſt ꝯſecrationē.ꝓcedat.⁊ poſtea ſuperiorē ſuum accedat.⁊ caſum ſibi exponat

iiij Utꝝ hereticus.ſciſmaticꝰ.degᵃdatus.infamis.irregularis.excõicatus vel ſuſpēſus poſſit ꝯficere hoc ſacrm̄.⁊ ordinate celebrare Dubium

Sol. Quilibet iſtoꝝ p̄t ꝯficere. ſ; nõ debet. q2 ꝯficiendo peccat. Et ita nullus ipſoꝝ poteſt ordinate celebrare

v Quid agendũ ſit.ſi q̄s poſt miſſam inceptā recordet ſe eſſe excõicatũ.de quo ꝑ͛us nõ habuit memoriā

Sol. Si ꝯtingat hoc an̄ ꝯſecrationē tutius eſt vt miſſam deſerat.niſi timeatur graue ſcandalũ.Si ꝟo poſt ꝯſecrationē.aſſumat ꝓpoſitum humilr̄ petēdi abſolutionē ⁊ ſatiſfaciēdi.⁊ ꝓcedat in miſſa

vi Quid agendũ ſit.ſi quis poſt miſſam inceptam habeat remorſum de irregularitate

Sol. Si fiat an̄ ꝯſecrationē.tutius ē ꝙ miſſam deſerat Si poſt ꝯſecrationē.doleat.⁊ ꝓponat atq; conet facere qđ in ſe eſt.⁊ ꝓcedat

¶ Reſoluēs ſex dubia que incidunt circa diſpõnem corporis ipſius miniſtri Arti. ij.

I Utrum ſacerdos mutus vel loquela ꝓ͛uatus poſſit ꝯſecrare ſeu ꝯficere hoc ſacramentũ

Sol. Non.oz eni ꝯficientē h̄re facultatē ſ͛monis ſiue loquele. quā ſi amiſerit poſt ſuſceptũ ordinē ꝯficere non p̄t. eo ꝙ nõ p̄t verba ꝯſecrationis ⁊ alia ꝓferenda vel dicēda dicere

ij Utꝝ h̄ns aliquē aliũ defectũ in corꝑe poſſit miſſam celebrare

Summariũ

Sol. Si hʒ aliquē defectũ qui reddit eum inhabilē aut impotentē ad dicendũ vel faciendũ ea que ad debitam celebrationē exigunt puta ſi careat viſu vel digitis quibꝫ tractari leuari vel frangi debeat hoſtia Uel ſi habeat alium defectũ notabilē. qui ſm iudicium prelati ſui ordinarij generet ſcandalũ ſi celebret. nō pt celebrare. q̃uis poſſit alia q̄ ſunt ſacerdotal' ordinis exercere

iij Utrum leproſus poſſit celebrare miſſam

Sol. Si nō ſit factus impotēs per corroſionē membrorum. poteſt celebrare in occulto. Corā alijs tñ leproſis p̄t etiā celebrare ĩ publico

Dubium

iiij Utrum patiens morbum caducum poſſit celebrare

Sol. Si cadat freq̄nter. vel emittat ſpumā aut vocem ꝯfuſam. nō poteſt celebrare. Si vero raro cadat. nec emittat ſpumā ⁊c̄. poteſt dūmodo habeat coadiutorē ſacerdotem

v Utrum patiēti fluxũ ſanguinis vel ſeminis liceat celebrare

Sol. Licet. niſi aliud impedimentũ obſtet. Si quis talem fluxum ſanguinis patiatur. vt ſuſcepta in ſtomacho ſtatim p ſeceſſum emittat. celebrare nō debet.

vi Utrũ pollutus pollutione nocturna poſſit licite celebrare

Sol. Polutio nocturna q̃uis ſm ſe ꝯſiderata non ſit peccatũ ex eo q abſq; vſu liberi arbitrij ꝯtingit. tñ rōne ſue cauſe hʒ q̃nq; peccatum annexũ. cuius eſt effectus vel ſignum ¶ Ideo p̄mo ꝯſideranda eſt pollutionis nocturne cauſa. que triplex eſſe p̄t. Prima eſt extrinſeca ſp̄ualis. ſ. demonũ illuſio. que q̃nq; ꝓuenit ex precedēti negligētia preparationis ad deuotionē. preſertim cum quis ad dormiendũ accedit. que poteſt eſſe peccatũ vel mortale vel veniale. Quādoq; vero ꝓuenit ex ſola nequicia demonũ volentiũ impedire hoīem a ſumptione huius ſacramēti ¶ Secunda cauſa eſt intrinſeca ſp̄ualis. ſ. cogitatio p̄cedens laſciua que q̃nq; ē ex ꝯcupiſcētia ⁊ delectatione. vbi ſi aſſit ꝯſenſus erit peccatũ mortale. Si aūt deſit ꝯſenſus erit pctm̄ veniale. Quādoq; aūt poteſt eſſe ſine oīm peccato. vt cum aliq̄s cauſa lectionis vel diſputatōis cogatur de talibus cogitare. Et ſi hoc fiat ſine ꝯcupiſcentia ⁊ delectatiōe. nō erit cogitatio immūda. ſʒ honeſta. ex qua tamen pollutio ſequi poteſt ¶ Tercia cauſa eſt intrinſeca ⁊ corporalis. videlicet ſupfluitas vel debilitas nature aut ſupfluitas cibi vel potus. que q̃nq; eſt cũ peccato vel mortali vel veniali. vt cum prouenit ex ſuperfluitate cibi vel potus. Quādoq; autē eſt ſine peccato. vt cum ꝓuenit ex debilitate nature ¶ Si igitur pollutio ex aliqua dictarum cauſarum ꝯtingat. put eſt cum peccato mortali. nō licet polluto celebrare niſi poſt viginti quatuor horas ¶ Si vero accidat ex aliqua illarum cauſarum ſm q eſt ſine peccato vel ſolũ cum veniali peccato. poteſt pollutus licite celebrare ¶ Uerum tamē ſi propter reuerentiā abſtineat laudādus eſt. niſi neceſſitas vel vitatio ſcandali vrgeat. Uerum quia nō ſemp de facili poteſt percipi ex quali cauſa p-

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ueniat. Ideo in dubio tutius eſt abſtinere. niſi vrgens neceſſi-
tas incũbat. vel deuotio ſpẽalis inſtiget. aut al's nulla indiſpo
ſitio debite reuerentie obuiãs aſſit. Ita ſentiendũ videt̃ de
pollutõe nocturna. ſiue in ſomno ſiue in vigilia fiat. Niſi q̃s
poſt euigilatõem habeat ↄ̈ſenſu deliberato ↄ̈placentiã in delec
tatione et cũ appetitu futuri op̃is. in quo caſu tutius abſtinet̃.

Reſoluit̃ decem dubia emergentia circa habitudinẽ mentis ipſius mini-
ſtri celebraturi. q̃tum ad intentõem. vſum rõnis. culpam ꝛ gratiaꝫ Articulꝰ .iij

I Utrum ad conficiendum hoc ſacramentum ꝛ celebrandum re-
quiratur intentio miniſtri

Sol' Cum ad ꝑfectõem cuiuſlibet ſacramenti requiratur intentio miniſtri. eo ꝙ ꝑfectio illa fit per actũ humanũ a volũtate ꝓceden
tem. que per intentõem determinat̃ ꝛ ſpecificat̃. ↄ̈ſtat ꝙ maxi-
me ad ↄ̈ficiendum et celebrandum hoc excellentiſſimum ſa-
cramentum exigitur intentio miniſtri. Unde et quedam glo
ſa ſuper Matheũ dicit. Quantũ intendis tantum facis

ij Que debeat eſſe intentio ſacerdotis. ſiue quid debeat intendere
ſacerdos conſecrare volens

Sol' In omnibꝫ ſacerdos debet intentõem ſuã ↄ̈formare intentiõi ec-
cleſie. hoc eſt ꝙ intẽdat illud facere qd̃ eccleſia intendit ꝛ facit Dubium
cuius ipſe in hmõi eſt miniſter. Intendit aũt eccleſia facere qd̃
xp̃s fecit. Chriſtꝰ ꝑo trãſſubſtãtiauit panẽ i corpꝰ ſuũ ꝛ vinũ
in ſanguinẽ p̃ ꝟba ↄ̈ſecratõis. hoc etiã debꝫ intẽdere ſacerdos

iij Qualis intentio circa ꝓlatõem ꝟboꝝ ↄ̈ſecratõis neccãrio req̃rat̃.
an ſcꝫ ſemꝑ actualis exigatur vel aliqua alia ſufficiat

Sol' Intentio actualis nõ neceſſario requirit̃. intẽtio aũt ꝟtualis ſem
per neceſſaria eſt. Dicit̃ aũt intentio virtualis cũ quis ꝑus ha
buit actualem intentõem ↄ̈ſecrãdi. ꝛ ex illa motus eſt ad cõſe
crandũ. poſito ꝙ actualiter nõ cogitet qñ ꝟba ↄ̈ſecratõis pro
fert. virtualiter eñ manet intentio prima. ꝛ hec ſufficit niſi con
traria intentio ſequatur. Uerumtamen ſtudioſe curare de-
bet ſacerdos vt etiam actualem intentiõem adhibeat. aliquin
timendum eſt ꝙ a peccato non excuſetur

iiij Utrũ ſacerdos furioſus. lunaticus. vel alia ex' cauſa vſu rationis
priuatus poſſit conficere hoc ſacramentum et licite celebrare.

Sol' Quia ad ↄ̈ſecratõem huius ſacramenti requirit̃ intẽtio miniſtri
vt circa reſolutionẽ p̃mi dubij huiꝰ articuli pꝫ. exigitur etiam
ad celebratõem deuotio ꝛ ſuipſius examinatio. vt infra dicet̃
Ideo ſi quis ita vſu rõis quacũq̃ ex cauſa ſit priuatꝰ vt nũq̃
hec haberi poſſit. neq̃ cõficere p̃t neq̃ celebrare. Si vero raro
vſu rõnis priuet̃ ꝛ illo frequenter vtat̃. neq̃ obſtet aliud impe
dimentum. ↄ̈ficere quidem poteſt eo ipſo ꝛ celebrare. dummo
do habeat coadiutorem ſacerdotem

v Utrum demoniacus poſſit celebrare

Sol' Si fuerit ex toto liberatus p̃t celebrare. al's nõ poteſt. qd̃ ꝑ expe-

rientiam probari poteſt. Eſt autem tempus probationis ar-
bitrarium iuxta diſcretionem prelati. penſatis circūſtantijs
perſone vel dignitatis vel alijs huiuſmodi

vi Utrum exiſtens in peccato mortali poſſit ꝯficere hoc ſacramen-
tum et licite celebrare

Sol' Conficere poteſt. ſed non debet. qꝛ ꝯſecrando peccat mortaliter.
Unde cuꝫ talis celebrat duo peccata mortalia diſtincta com-
mittit. Unum quia indigne ꝯſecrat. Aliud qꝛ indigne ſumit

vij Utrū celebraturꝰ teneat̄ eſſe certꝰ ꝙ nō ſit in peccato mortali

Sol' Triplex inuenitur certitudo. Quedam ſupernaturalis. que ꝑ ſo-
Dubium lam diuinā reuelatōem habetur. et talis hic non requirit̄. Alia
eſt naturalis. qua quis per ſenſum vel intellectum euident̄ cer-
tus eſt de aliquo. et illa etiam hic non eſt neceſſaria. Tercia eſt
moralis ſiue ciuilis. que nec habetur ex reuelatione diuina nec
ex euidentia rei. ſed ex probabilibꝫ cōiecturis magis ad vnam
partem ꝙ̄ ad alterā inclinantibꝫ. ⁊ ad iſtam tenetur celebratu-
rus in ꝓpoſito dubio. vt ſcꝫ poſt diligentem et ſufficientē ꝯſciē-
tie diſcuſſionem (de qua infra capitulo. vi. articulo primo) cer-
tus ſit modo predicto ſe non eſſe in peccato mortali. et hec cer-
titudo hic etiam ſufficit

viij Quid ſentiendum ſit de eo. qui licet non ſit in peccato mortali.
tamen ſꝫm ꝯſciam ſcrupuloſam eſtimat ſe eſſe in peccato

Sol' Talis debet vel ꝯſcientiam ſcrupuloſam deponere. vel a celebra-
tione debet abſtinere

ix Quid agendū ſit ſi ſacerdos poſtꝙ̄ vel miſſam incepit vel ad in-
cipiēdū eſt prepatꝰ. recordat̄ peccati mortal' de q̄ nō ē ꝯfeſſus

Sol' Talis debet penitere cum propoſito ꝯfitendi et ſatiſfaciendi. et
ſi habere poſſit confeſſorem ſtatim confiteatur. niſi hoc abſqꝫ
graui ſcandalo fieri non poſſit

x Utrum perpetrans peccatum luxurie et ſtatim poſt hoc penitēs
et confitens poſſit licite eodem die celebrare

Sol. Non licet. ſed abſtinere debet ad minus per vigintiquatuoꝛ ho-
ras. vt ſup̄ dictuꝫ eſt articulo. ij. de polluto pollutōe nocturna

Articulus. vi Reſoluens ſeptem dubia que occurrūt circa ieiuniuꝫ. ſobrietatem. ⁊ ſom-
num miniſtri celebraturi

I Utrum ſacerdos non ieiunus poſſit conficere ⁊ celebrare

Sol. Duplex eſt ieiunium. Unū eſt eccleſie quo ſcꝫ quis vnaꝫ ꝯme-
ſtionem vnꝰ diei nō tranſgredit̄. et hoc nō ſoluit̄ per ſumptio-
nem medicine vel alioꝝ que non nutriūt. dūmodo in parua ꝙ̄-
Dubium titate ſumantur. Tale ieiunium non ſufficit celebranti. Aliud
eſt ieiunium nature. quod eſt priuatio cuiuſcūqꝫ ſuſcepti in ſto-
machum. vel viam ad ſtomachum per modum cibi vel potꝰ
ſiue nutriat ſiue non. vel per ſe vel cum alijs. Suſcepti dicimꝰ
a principio diei a quo quis dicitur ieiunus. hoc eſt a media no-
cte. Et tale ieiuniū requiritur ad celebrantem. Unde ſi quis

non ſit hoc modo ieiunus. q̄uis poſſet ꝯficere ⁊ celebrare. ta⸗
men non debet. quia grauiter peccaret. Et ideo cum quis eſt
plures miſſas eodem die celebraturus. nō debet ſumere abluti
onis vinū. niſi in vltima miſſa. vt ⁊ inferius circa reſolutionem
vltimi dubij. articulo. v. huius capituli dicetur

ij ¶ Quid agēdū ſi q̄s poſt miſſaꝫ inceptā recordet̄ ſe ieiuniū ſoluiſſe
Sol. ¶ Si recordetur hoc ante ꝯſecratōeꝫ tutius eſt ꝙ ceſſet. niſi graue
ſcandalum timeat̄. Si poſt ꝯſecratōem. ꝓcedat ⁊ ꝑficiat. non
obſtante ꝙ non ſit ieiunus. qꝛ preceptū de ꝑceptione ſacramen
ti maius eſt q̄ꝫ preceptum qđ a ieiunis ſumatur

iij ¶ Utrum tranſglutiens reliquias que poſt comeſtionem in ore re⸗
manſerunt poſſit celebrare
Sol. ¶ Si caſualiter tranſglutiantur nō impediūt celebrationem. quia
non traijciūtur per modum cibi. ſed ſaliue cui ꝑmiſcentur. Si Dubium
vero ſtudioſe id fiat. abſtinendum eſt

iiij ¶ Quid ſi quis gargariſando vel os mundando parum de aqua
aut de vino tranſglutiat
Sol. ¶ Sicut in dubio precedenti

v ¶ Si quis tarda hora comederit vel biberit ⁊ nondū digeſſerit vtꝝ
ei liceat celebrare
Sol. ¶ Si ex hoc nō reddatur multū indiſpoſitus ad debite celebrādū
tūc licet. Si vero ex hoc multū ꝑturbetur ⁊ indiſponat̄ tutius
eſt vt abſtineat. Unde dicit glo. circa cano. Nihil. vij. q. i. Si
quis etiā ante mediū noctis ꝯmederit. ⁊ adhuc ſentiat eructa
tiōes ex nō digeſtiōe cibi. q̄ꝫ diu ſentit cibū non celebrabit

vi ¶ Utrum patiens vomitū vel iam paſſus licite poſſit celebrare
Sol. ¶ Si quis ex infirmitate ſuſtineat illam paſſionem. debet abſtinere
quouſqꝫ ſanetur

vij ¶ Quid ſi per totam noctem non dormiuerit
Sol. ¶ Sicut in ꝓcedēti dubio. Dicit em̄ gloſa in. c. ꝯſtituerit. de accu.
de vinolento qui in taberna ꝑnoctauit ⁊ altera die nulla pre⸗
miſſa dormitōe celebrauit. ꝙ non videt̄ ieiunus ſꝫ pranſus ce⸗
lebraſſe. ꝓpter indigeſtioneꝫ. Et glo. circa cano. ſacramēta de
ꝯſecra. di. i. Ieiuniū inquit dico celebrata digeſtione

Reſoluens quinqꝫ dubia circa celebrationis abſtinentiam eiuſdemqꝫ fre Articulꝰ iiij.
quentiam occurrentia

I ¶ Utrum liceat ſacerdoti abſtinere omnino a celebratione
Sol. Si ſacerdos per ſententiam eccleſie ſit ordinis executione priua
tus. vel ex debilitate aut egritudine factus ſit impotēs vel in⸗
eptus ad celebrandū. tūc nō tenet̄ celebrare. Si vero nō ſit ꝑ⸗
uatus poteſtate celebrandi aut al̄s factus impotens. tūc non
licet ei omnino abſtinere. quin ſaltem teneri videatur ad cele⸗ Dubium
brandum in precipuis feſtis. et maxime in illis dieb⁊ in quib⁊
chriſtifideles ꝯmunicare ꝯſueti ſunt

ij ¶ Utrum expediat ſacerdoti vt frequenter celebret

Capitulum

Sol' Si frequenter ſit ad celebrandũ diſpoſitus expedit vt frequẽter celebret. Gratiſſimũ em̃ ſacrificiũ illud eſt dño. ⁊ magnas at/ ꝙ inenarrabiles hoc ſacramentũ virtutes hꝫ. ideo ꝓutile eſt ſe pius celebrare ⁊ ſumere. vt fructus eius frequẽtius ꝑcipiatur.

iij Utrum liceat alicui quotidie celebrare

Sol' Circa vſum huius ſacramenti ex parte celebrantis et ſumentis duo requiruntur. Primuꝫ eſt deſiderium ꝯiũctionis ad chri/ ſtum. quod fit per amorem. Secũdum eſt reuerentia que per tinet ad timorem. Primũ iſtoꝝ incitat ad quotidianam hu/ ius ſacramenti frequentationẽ. ſecũdum vero retrahit Unde ſi quis experimentaliter cognouerit ex quotidiana celebratio ne feruorem amoris augeri ⁊ reuerentiã non minui. talis quo tidie celebret. Si quis aũt ſenſerit per quotidianã frequenta/ tionẽ reuerentiã minui et feruorẽ non multũ augeri. ille inter/ dũ abſtineat. vt cũ maiori reuerẽtia ⁊ deuotõe poſtea celebret

iiij Utrũ quis ſic diſpoſitus vt laudabiliter poſſit celebrare. ⁊ poſſit etiã laudabiliter ꝓpter ſacramenti reuerentiam abſtinere. meli us ac laudabilius faciat a celebratiõe abſtinẽdo ꝗ̃ celebrãdo

Sol' In tali caſu melius ſalubrius ⁊ laudabiliꝰ eſt vt celebret ꝗ̃ ꝙ ab ſtineat. Nam ex celebratione multos fructus huius ſacramẽ ti percipere poteſt. vt patet ex reſolutione ſecũdi dubij precedẽ tis quibꝫ abſtinendo priuatur. Celebratio preterea ex carita/ te procedit. abſtinentia vero ex timore. vt patet ex reſolutione

Dubium

tercij dubij. Caritas autem timori prefertur. Nec validuꝫ eſt ꝙ abſtinens ſe putat poſtea melius fore diſpoſitum. quia fieri poteſt ꝙ minus fiat diſpoſitus Incertum eſt etiam ſi vnꝗ̃ de inceps ſit celebraturus. Stat etiam ꝙ celebrando aſſequatur aliquam gratiam ſpecialem. quam abſtinendo non poteſt ac quirere. nec vnꝗ̃ fortaſſis recuperabit.

v Utrum liceat alicui plures miſſas vno die celebrare

Sol' In die natiuitatis dominice poteſt quis tres miſſas celebrare. vt habetur de cele. miſ. ꝯſuluiſti. Addũt doctores quatuor caſus neceſſitatis in quibus poteſt quis duas miſſas celebrare. Pri mus eſt cũ in die feſto occurit neceſſitas vt preter miſſam diei dicatur miſſa pro defunctis. Secundus caſus eſt cum neceſſi tas infirmorum exigit vt viaticum pro eis ꝯſecret. Tercius ca ſus eſt. cum ſuperueniũt peregrini. aut occurrunt nuptie cele/ brationẽ exigentes. Quartus caſus eſt. cum propter defectuꝫ ſacerdotum vel paupertatem eccleſiaruꝫ vni ſacerdoti plures eccleſie ꝯmendantur. alis non licet niſi vnicam miſſam in die celebrare. vt habetur de ꝯſecratione di. prima. Sufficit. Hoc autem cauendum eſt cũ quis plures miſſas vult celebrare. ne ablutõem ſumat niſi in vltima. vt ſic ieiunꝰ maneat ⁊ celebret

¶ Capitulũ tercium de dubijs circa locum celebrandi oc-
currentibꝫ duos continet articulos

Reſoluit quinqꝫ dubia circa locum celebrandi cõmunem videlicet eccle- Arti. i.
ſiam incidentia

I ¶ Quis ſit locus ꝯmunis debitus ⁊ ꝯueniẽs ad celebrandũ miſſam
Sol. Regulariter ſola eccleſia ꝯſecrata
ij ¶ Utrum ne quis poſſit licite qñqꝫ extra eccleſiã celebrare
Sol. Poteſt de licentia epiſcopi vel ſupioris. dũmodo habeantur ne-
ceſſaria ad celebrationẽ requiſita
iij ¶ Quid ſi in terra vel regione aliqua non inueniatur aliqua eccleſia
conſecrata propter deſtructionẽ ⁊ vaſtationẽ eccleſiaꝝ. Uel ſi
quis in itinere ꝯſtitutus ⁊ preſertim in nauigatione. vbi nõ po- Dubium
teſt habere eccleſiam. vel ꝯſtitutus in aliquo exercitu. vel in ali-
quo ꝯſimili occurrẽte caſu. Utrum ne quis poſſit alibi ꝙ in ec-
cleſia celebrare. etiã ſine licentia epiſcopi.
Sol. In talibus caſibus bene poteſt. ſi habeãtur ibi oĩa neceſſaria ad
celebrationẽ miſſe requiſita. poteſt eñ celebrare ſub dumo vel
ſub tentorio
iiij ¶ Utrum in mari vel in fluminibꝫ in quibꝫ naues freq̃nter agitãtur
liceat alicui celebrare
Sol. ¶ Nullo mõ debet propter periculũ effuſionis ſanguinis xp̃i.
v ¶ Utrũ in omni loco ꝯſecrato liceat celebrare miſſam
Sol. Non. ſi eñ locus ſit interdictus. ſiue a iure vt ſi pollutus ſangui-
ne vel ſemine. ſiue a iudice. videlicet per ſententiã interdicti la-
tam contra locum illum. nõ licet ibi celebrari. Et faciens con-
trarium in hoc caſu incurrit irregularitatẽ

Reſoluit ſex dubia que circa locum ꝓprium ſcꝫ altare occurrere poſſunt Arti. ij.

I ¶ Utrum in eccleſia vel alibi poſſit quis licite celebrare ſuꝑ aliquo
alio ꝙ ſuper altari
Sol. ¶ Non licet niſi ſuꝑ altari vel fixo ſiue ſtabili. vel portatili ſiue via-
tico. qd̃ poteſt poni ſuꝑ menſam vel arcã vel aliud hmõi.
ij Quale debeat eſſe altare ſuꝑ quo celebrare licet
Sol. Altare debet eſſe lapideũ. ꝯſecratum. nõ enormiter fractum
iij Quibꝫ altare debeat eſſe coopertum ⁊ ornatum Dubium
Sol. Duabꝫ pallis ⁊ corporali ꝯſecratis de lino puro factis. nullo co-
lore tinctis. ſed totaliter albis mundis ⁊ nitidis.
iiij Utrum ſemper liceat ſacerdoti ſuper quolibet altari conſecrato
celebrare.
Sol. Non ſemꝑ licet. nam poſtꝙ epiſcopus aliquis ſuꝑ aliquo altari
celebrauerit. non licet illo eodẽ die alteri ſacerdoti ſuꝑ illo altari
celebrare. niſi de licentia epiſcopi.
v Quantum debeat eſſe altare portatile. vt ſit aptum celebrationi
ſuper eo fiende

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Capitulum

Sol. Tantum eſſe debet. vt poſſit recipere pedem calicis ⁊ hoſtiam. ⁊
q̄ ſacerdos manus ſup̱ ipſum cum hoſtia tenendo ꝯuenienter
conſecrare poſſit.

Dubium vi Quid ſi ſacerdos aliquod de predictis requiſitū omittat. vtrum
ſcz conſecret celebrando

Sol. Si obſeruet alia ad ꝯſecrationem neceſſaria. ꝯſecrat. ſed tñ grauiter
ter peccat ſcienter omittens

Capitulū quartum de dubijs occurrentib9 circa temp9 congruū quo celebrari debet. duos habens articulos

Arti. i. Reſoluit quatuor dubia occurrētia circa tempus celebrandi commune
videlicet circa diem

I Utrū indifferēter in nocte ⁊ in die liceat alicui miſſam celebrare

Sol. Non licet regulariter niſi in die. hoc eīn ſacramentū ad temp9 gratie pertinet. qđ per diem ſignificatur Unū ⁊ ſaluator dixit Me
oportet operari donec dies eſt.

ij Utrum ne aliquādo liceat in nocte celebrare

Sol. Solum in duabus noctib9 licet. videlicz in nocte natiuitatis xp̄i
et in nocte dominice reſurrectiōis

iij Utrum ne liceat aliquādo ante initium diei celebrare.

Dubium

Sol. In tribus caſib9 licet. Primus. ſi neceſſitas poſtulet. vt ſi contingat aliquē infirmari ad mortem. ⁊ nō habeatur hoſtia cōſecrata
poteſt ſacerdos celebrare ⁊ conſecrare. Secūdus caſus eſt.
ſi epiſcopus ſit in itineratione. tunc poteſt ante diem celebrare
vel facere celebrari coram ſe Tercius caſus ē. ſi quis habeat
diſpenſationē ab epiſcopo vel ſuperiore vt poſſit celebrare ante diem. tunc bene poteſt. al's non eſt tutum. niſi aliqua rōnabilis ⁊ vrgens neceſſitas ſuperuenerit.

iiij Quid ſi quis celebret credens diem iam incepiſſe. ſed tamē non
dum inceperit.

Sol. Quia quod parū diſtat. nihil diſtare videtur. talis excuſatur. precipue ſi deuotio id expoſcerit

Arti. ij. Reſoluit tria dubia. que ſe offerunt circa tempus celebrandi ꝓprium. ſcz
circa horam

I Qua hora diei liceat miſſam celebrare

Dubium

Sol. Miſſe ſolemnes ſiue publice ſm canones tribus horis celebrari
debent. videlicz hora tercia in diebus feſtiuis. hora ſexta in profeſtis diebus. ⁊ hora nona in diebus ieiunioꝝ. In hoc tamē obſeruanda videtur deberi ꝯſuetudo regionis vel religionis. Priuate vero miſſe celebrari poſſunt a principio diei vſq̧ ad horā
nonam. hoc eſt vſq̧ ad meridiem.

ij A quo tempore ſumendū ſit principium diei

Sol. Principium diei non eſt accipiendū ab aſcenſu ſolis ſuper noſtrū

horizontem. ſed debet accipi ab illa hora qua radij ſolares inci-
piunt illuminare noſtrum hemiſperiū. quod dicitur pͥncipium Dubium
auroꝛe. ⁊ incipit fulgere vna hora ⁊ quinta parte vnius hore an
te corpalem ſolis ortum

v Quid ſi quis celebrando nō obſeruet tempus debitum

Sol. Si obſeruet alia ad conſecrationē neceſſaria. conſecrat nihilomi-
nus. Sed tamē ſi ex contemptu vel ſcienter tempus debitum
non obſeruauerit mortaliter peccat. faciens contra ↄſtitutionē
et ↄſuetudinem generalē eccleſie rhomane.

¶ Capitulū quintum de dubijs que incidunt circa mate-
rialia exterioꝛa que ad oꝛnatum vel congruentiā celebratio
nis requirūtur tres continet articulos

¶ Reſoluit quinqꝫ dubia. que circa veſtes ⁊ indumenta ſacerdotalia inſur-
gere poſſunt.

I Utrꝫ ſacerdos celebraturus ſpecialibꝫ debeat indui veſtibus. Arti .i.

Sol. Sic. ↄgruum enī eſt vt quibus ſacerdos vſus fuit in ſua oꝛdina-
tione. etiā vtatur illis in celebratione. Et quia in ſuſceptiōe oꝛ
dinis ſpecialibꝫ veſtibus indutus fuit. ideo ⁊ talibus vti debet
in celebratione

ij Quot ⁊ que ſint huiuſmodi veſtes vel indumenta

Sol. Simpliciū ſacerdotum ſex ſunt indumenta. ſcꝫ amictus ſiue hu
merale. alba. cingulū. manipulus. ſtola. ⁊ caſula

iij Utrum requiratur ꝙ talia indumēta ſint benedicta ſiue ↄſecrata

Sol. Sic. debent enī eſſe ſacrata munda ⁊ honeſta. nec alijs vſibꝫ ꝗꝫ ec-
cleſiaſticis ⁊ deo dignis officijs deputāda ubium

iiij Utrum celebrans abſqꝫ veſtibus ⁊ indumētis benedictis efficia-
tur irregularis

Sol. Non. quia non inuenitꝰ hoc in iure poſitum. verum tamē ſcienter
vel ex ignorātia craſſa hoc faciens ḡuiter peccat

v Utrum neceſſario requiratꝰ ꝙ tales veſtes vel indumēta ceteraqꝫ
correquiſita ſint munda ⁊ nitida

Sol. Sic. nam vt habetur in ca. relinqui. de cuſtodia euchariſtie. cleri-
cis pͥcipitur vt oratoꝛia. vaſa. palle. coꝛpoꝛalia. ⁊ veſtimēta mū
da ⁊ nitida ↄſeruētur. Quod autē precipitur imꝑatur. ⁊ quod
imꝑatur neceſſe eſt fieri. Si non fiat. penam habet. vt habetur
xiiij. q. i. ca. quod pͥcipitur. Ue igitur illis qui maioꝛem curam
adhibēt vt linthiamina vel ꝓhpudoꝛ ſi phas eſt dicere femo
ralia ſua ſint munda ⁊ nitida. ꝗꝫ ea ſuper quibꝫ locari ⁊ tracta-
ri debet ſacratiſſimū ac mundiſſimū coꝛpus iheſu xpi

¶ Reſoluit quatuoꝛ dubia. que circa vaſa ad celebrandū opoꝛtuna occurre
re poſſunt. Arti: ij.

I Utrum ad celebrationē miſſaꝝ requirātur aliqua vaſa ſpecialia

Sol. Sic. potiori rōne q̄ȝ veſtes ſpeciales. propter corpus ꝛ ſanguinem xpi. vt decenter ꝛ reuerēter ibi poſſint collocari.

ij Quot ꝛ que ſint huiuſmodi vaſa

Sol. Talia vaſa ſunt duo. ſcȝ calix ꝛ patena que neceſſario requirūtur ad miſſe celebrationē

Dubium iij De qua materia debeāt eſſe iſta vaſa.

Sol. Nec vaſa debent eſſe de auro vel argento. niſi paupꝑtas obſiſtat. In quo caſu ſufficit ꝙ ſint de ſtanno

iiij Utrum requirat ꝙ talia vaſa ſint ꝯſecrata

Sol. Sic. fortiori rōne q̄ȝ veſtes ꝓpter cām ſupius expreſſam

Arti. iij. Reſoluit octo dubia occurrētia circa circūſtantias ꝛ alia exteriora requiſita in miſſe celebratiōe

I Utrum liceat alicui ſine libro miſſali celebrare

Sol. Non licet alicui. etiā ſi omnia memoriter ſciret. Sed debet habere librum in quo ad minus miſſa dicenda cum canone ꝯtineatur. et hoc propter periculū erroris. qui ex obliuione vel diſtractione ꝯtingere poteſt.

ij Utrum liceat alicui ſine igne ꝛ ſine lumine candele celebrare

Sol. Non licet. In lege em̄ ſcriptū eſt. Ignis in altari meo ſempꝑ ardebit. quod in celebratōe huius ſacramenti maxime obſeruandū eſt. vbi ille immolat tractatur ꝛ ſumitur. qui eſt candor lucis eterne. ꝛ qui venit ignem mittere in terram ꝛc̄.

iij Utrum ſacerdos ſolus nullo pn̄te licite poſſit celebrare miſſam.

Sol. Nullo modo licet. ſed ad minus vnus debet eſſe preſens. qui ſacerdoti celebranti miniſtret. ꝛ in perſona eccleſie vel totius populi ſacerdoti reſpondeat

Dubium iiij Cuius ꝯditionis ꝛ qualitatis debeat eſſe miniſtrans

Sol. Miniſtrans debet eſſe maſculus ꝛ clericus. aut ſaltem ſciens miniſtrare ꝛ reſpondere celebranti. Et ſi fuerint plures miniſtrātes debent etiā eſſe huiuſmodi ꝯditionis. vt notatur in ca. hoc quoqȝ. de ꝯſe. diſt. ij. ꝛ in glo. ibidē. Unde patet ꝙ nulli femine (etiā ſi ſanctimonialis fuerit) licitū eſt ad miſſam miniſtrare

v Quid ſi miniſtrās aliqua cauſa vel occaſione recedat de altari dimittendo celebrantē ſolum. reuerſurus tn̄. vtrum celebrās debeat ꝓcedere in miſſa. vel ceſſare donec miniſtrās redierit

Sol. Procedere debet quouſqȝ aliquid occurrat in quo indigeat miniſterio adminiſtrātis

vi Quid ſi miniſtrans recedens non reuertatur

Sol. Sacerdos celebrans neceſſitate compulſus vicem adminiſtrātis ſuppleat reſpōdendo ꝛ miniſtrādo ſibiipſi. vel alium vocet.

vij Quid de ſacerdote incluſo vel heremita ꝛ ſolitario. an ſcȝ ſolus celebrare poſſit.

Sol. Si ei nō ſuffragetur copia miniſtrātis. ſolus celebrare poteſt. aliꝰ aūt non. vt notat in glo. circa ſolutionē. iiij. dubij allegata

viij Quid ſi quis omittat aliquid predictoꝝ Dubium
Sol. Quãuis conſecret. ſciẽter tñ vel ex ignorãtia craſſa omittens. graviter peccat. vt etiã circa ſupiora dcm̃ eſt

¶ Capitulũ ſextum de dubijs que occurrũt in ceremonijs conſuetis ꝛ obſeruãdis in miſſa ꝛ circa eam. tam in agẽdis ꝙ̃ in dicendis. tres includens articulos

¶ Reſoluẽs decem dubia que oriunt̃ circa agenda ꝛ dicenda añ miſſam Arti. i.

I Utrum celebraturus miſſam aliquid ſpecialit̃ agere debeat ante miſſam

Sol Sic. cum em̃ omne quod agere intẽdimus ꝑ ſtudium ꝯſiderationis preuenire debeamus. vt ſic ad id quod agendũ eſt preparemur. maxime decet vt fiat circa hoc digniſſimũ officium. ne ꝗs imprepatus accedens. iudiciũ ſibi manducet ꝛ bibat Prerequirit̃ itaqꝫ debita ac ſufficiens prepatio ſacerdotis. qua ita efficiatur diſpoſitus ꝛ ydoneus. vt digne ad celebrandũ poſſit accedere. Uñ ꝛ ſcriptũ eſt Ante orõem prepara aĩam tuam

ij In q̃ ꝯſiſtat debita ꝛ ſufficiẽs prepatio ſacerdotis celebraturi

Sol. Prepatio illa ꝯſiſtit in debita ꝛ ſufficiẽti ꝯſcientie mũdificatione et adornatiõe. que prerequirũt debitã ſuiipſius ꝓbationẽ. idẽ diligentẽ ꝯſcientie ſue examinationẽ. ſm̃ q̃ apl's Corinthios monet ita ſcribẽs Probet autẽ ſeipm̃ homo ꝛc. Dubium

¶ Et ita ex toto tria in genere requiruntur ad debitam ſufficientẽ et dignam prepationem. ſcilicet — Probatio, Purgatio, Adornatio — ꝯſcientie

iij Qualiter ꝛ in qb⁹ quis ſeipm̃ ꝓbare ꝛ examinare debeat

Sol. Primo ꝛ ante oĩa debet cum diligẽtia ꝯſcientiã ſuam diſcutere et examinare. p̃ſertim a ꝓrima ꝯfeſſione debite facta Si ne interea inciderit in excõmunicationẽ. irregularitatẽ. vel ſuſpenſionẽ aut aliquid aliud hmõi impedimentũ • Secundo. diligenter ꝓſpicere debet ſi ne interea aliqua mala precipue mortalia commiſerit. Si ne aliqua bona ad que obligatur omiſerit. vel negligenter ꝑſoluerit • Tercio ſi aliqua hmõi inuenerit. an ex toto corde de iſtis doleat. ꝛ ea ꝓpter deum quẽ offendit deteſtet̃. • Quarto an habeat firmũ ꝓpoſitum emendãdi vitam ſuam et ab omnib⁹ mortalib⁹ cauẽdi in futurũ ꝓpter deum • Quinto an intendat omnia ꝯfiteri ante acceſſum ad celebrationẽ. et iuxta arbitriũ ꝯfeſſoris pro eis ſatiſfacere. • Sexto vtrum habeat rectã fidem cum debita intentiõe ꝛ conatu ad debite ꝛ deuote celebrandũ • Septimo an debitã diligentiã in diſcuſſione ꝛ examinatiõe predictoꝝ adhibuerit • Nec diligẽter animaduertant ſacerdotes ꝯcubinarij. luſores. crapuloſi. ebrioſi. et alij ꝯſimiles in dãnabili ſtatu viuẽtes. Penſentqꝫ ſtudioſe q̃liter ad celebrandũ accedãt. ꝛ q̃ eos vltio diuina expectet

Capitulum

iiij Quanta requiritur diligentia in examinatiõe predicta. vt ſuffi-
ciens reputetur ⁊ debita

Sol. Tanta requirit quantã quis faceret in magno et arduo negocio
pro magna ⁊ ardua re lucranda. aut graui incõmodo vitando
et iuxta poſſibilitatẽ humane fragilitatis. Unde ſi quis hmõi
diligentiã in conſciẽtie ſue examinatione nõ fecerit. indigne ad
iſtius ſacramẽti celebrationẽ atqꝫ ſumptionẽ accedit. qr impre
paratus. ⁊ ita dominici corporis ⁊ ſanguinis reus iudicabit

v Quõ poſſit quis eſſe aut fieri certus ꝙ debitã ⁊ ſufficientẽ dili-
gentiã in pretacta diſcuſſione fecerit.

Sol. Ex quo hic non requirit euidens certitudo. cum illa abſqꝫ diui-
na reuelatione haberi nõ poſſit. ſꝫ exigitur ſolum certitudo mo
ralis ſiue ciuilis ſicut in alijs agibilibꝫ humanis. poteſt quis ex
probabilibꝫ coniecturis poſt examinationẽ de debita diligẽtia
factam. ſatis ſcire ⁊ certus eſſe an debitam diligentiã fecerit vel
non fecerit in diſcuſſione ꝓcedentiũ. ⁊ hoc ſufficit queadmodũ
etiã dictum eſt ſupra capitulo. ij. articulo. iij. de certitudine eēn
di abſqꝫ peccato mortali

Dubium vi In quo ꝯſiſtat debita ⁊ ſufficiens ꝯſcientie purgatio

Sol. Talis conſiſtit poſt debitam examinationẽ factam in peccatoꝝ
preſertim mortalium ⁊ alioꝝ impedimentoꝝ ſi que ꝑ diſcuſſio
nem inuenta fuerint. totali ⁊ omnimoda remotione vel expul-
ſione. Ad quã expulſionem tria precipue requiruntur. Primũ
eſt vera ⁊ perfecta ꝯtritio ⁊ peccatoꝝ deteſtatio. per quã quis
deo quem offendit recõciliatur Secundũ eſt pura ⁊ integ̃
ꝯfeſſio Terciũ eſt recta ⁊ debita abſolutio Nõ eñ ſufficit ꝙ
accedẽs ad celebrandũ ſit ꝑ ꝯtritionẽ recõciliatus deo. ſꝫ etiã re
quirit ꝙ ſit recõciliatus eccleſie. vt digne ſuſcipiat ſacrm̃ vnita
tis eccl'e. qḋ fit ꝑ abſolutionẽ. que ꝓrequirit ꝯfeſſionẽ. Et iõ ſi
q̃s in pctõ mortali exñs q̃tumcũqꝫ ꝯtritus ad celebrandũ ac-
cedat nõ ꝯfeſſus ⁊ abſolutus mortalr̃ peccat. niſi in caſu ſeq̃nti

vij Quid agendũ ſit ſi quis nõ poſſit habere copiam ꝯfeſſoris.

Sol. Differat quouſqꝫ ꝯfeſſorẽ habuerit. ⁊ hͦ ſi ſine ſcã dalo fieri poſſit Si
aũt ſcandalũ immineat celebret cũ ꝯtritiõe ⁊ ꝓpoſito ꝯfitendi
tpe ꝯgruo Si tñ ex negligẽtia ſua ꝯfeſſor deſit ſpecialr̃ doleat.

viij Quibꝫ ornamẽtis ꝯſcientia celebraturi debeat eſſe adornata

Sol. Neceẽ eſt ꝙ celebraturꝰ ſit ornatus rcã fide. debita intentiõe. ⁊ ſuf
ficienti conatu ad digne celebrandũ. Decẽs eſt etiã vt ſit orna
tus humilitate caſtitate iuſticia ⁊ ceteris virtutibꝫ. que ꝑ veſtes
ſacerdotales ſignificãtur

ix Utrꝫ celebraturꝰ teneat dicere horas canonicas añ celebratõez

Sol. Ad minus tenet dicere matutinas añ celebrationẽ. alioqn morta-
lit peccat. Ad alias ãt horas nõ tenet ante miſſam. niſi aliq̃ ſpe
cialis ꝯſtitutio eũ ad hoc obliget. Congruũ tñ eſt vt dicant pri
me añ celebrationẽ. ⁊ in ceteris obſeruet ꝯſuetudo dyoceſis

x Utrꝝ ſint aliqua alia dicēda vel agenda ante celebrationē miſſe Dubium
Sol. In hoc attendēda eſt ꝯſuetudo dyoceſis vel religionis ſue Unde
vbi ꝯſuetū eſt dicere iſtos pſalmos Quā dilecta. Benedixiſti
Inclina Credidi De pfundis. cū quibuſdā precib9 ⁊ collect9
Uel etiā quidā pſalmi ⁊ orōnes ad lotionē manuū. ⁊ indutio
nē ſacrarꝝ veſtium. ⁊ in acceſſu ad altare. nō ſunt iſta omittēda.
Solet etiā pmitti ꝯfeſſio general' publica. ⁊ oſculatio altaris. ⁊
apud quoſdā thurificatio. q̄ ſuo mō etiā obſeruāda ſunt.
Reſoluēs .xiiij. dubia occurrētia circa dicenda ⁊ agenda in miſſa Arti: ij.
I Que ſint dicenda ⁊ agenda in miſſa. ⁊ quō
Sol. Omnia illa ſunt dicēda ⁊ agenda ⁊ eo mō. quo ordinatio ac ꝯſue
tudo dyoceſis vel religionis celebrātis obſeruari pcipit.
ij Utrꝝ ſacerdos i miſſa poſſit aliq̄d aliud dicere q̄ꝫ in miſſali teneat
Sol. Magis expedit q̄ nihil aliud dicat. pt tn̄ cogitare aliq̄ deuotōeꝫ
excitātia. Un̄ ſi affectū habeat ad aliq̄ dicēda. illa cogitet mēte
iij Utrꝝ v̄ba canonis debeāt dici ſecrete. ſic ⁊ orōes q̄ ſecrete vocant
Sol. Sic. ꝓpter multas cās quas nō opus eſt hic recitare
iiij Utrum cetera p̄ter canonē ⁊ ſecretā vel ſecretas ſi pl'es accipiant
debeāt alta ⁊ audibili voce dici
Sol. Sic. non em̄ ſine cā eccl'a fecit diſtinctionē inter canonē ⁊ alia dicē
da. p hoc em̄ excitant aſtātes. Si tn̄ ſolus miniſtrās aſſit. q̄ for
taſſis (vt apud q̄ſdā religioſos ꝯſuetū eſt) poſtea ſit celebratu
rus. ⁊ ſub miniſtratōe ſe aliq̄liter recolligat meditādo. nō vide
tur hac de cā neceſſariū. debet tn̄ ꝯſuetudo loci ſeruari Dubium
v Utrꝝ in memoriis viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ debeat aliq̄ꝝ fieri noiatio
Sol. Nō eſt necē. poteſt tn̄ eos noiare ꝓpter deuotionē augendā
vi Utrum ſacerdos cupiens aliquoꝝ noiatim habere memoriā poſ
ſit ante celebrationē hoc facere
Sol. Expedit vt ita faciat. pſertim ſi publice ſit celebratur9 vel ſi mul
toꝝ memoriā noiatim hr̄e velit. Sicut etiā expedit vt celebra
turus volēs dicere aliq̄ ſpecialia p maiori deuotōe excitāda cir
ca ſumptionē ſacramēti. hoc faciat an̄ celebrationē. vel etiā ſub
celebratiōe ſi miſſa in notis cātetur
vij Utrum requirat attentio celebrātis circa dicēda ⁊ agenda
Sol. Queadmodū nō necārio requirit actualis intētio. vt s̄ caplo iij.
arti. iij. circa reſolutionē tercij dubij dcm̄ eſt. Ita etiā nō necā
rio reqrit actualis ⁊ ꝯtinua attētio. v̄tualis tn̄ attētio ſp necā
ria eſt. Eſt aūt v̄tualis attētio v̄tus q̄dā relicta ex actuali attē
tione p̄uia. ⁊ intentiōe pſeuerādi in tali actuali attētione Debꝫ
tn̄ ſacerdos adhibere diligentiā vt actualē attentionē retineat.
viij Utrꝝ ad debite ⁊ digne celebrandū requirat deuotio in celebrāte
Sol. Deuotio duob9 modis pt accipi. pmo p volūtate prōpte tradē
di ſe ex dilectiōe ad ea q̄ ptinēt ad dei famulatū Scdo p fer
uore dilectiōis. q̄ mens cū quadā ſuauitate ⁊ delectatōe eleuet
ad deū Et ſm vtrūq3 modū duplex pt eſſe deuotio. Quedā

Capitulum

em̄ eſt actualis. quãdo ſcꝫ actualiter voluntas ꝓ̃pte ſe tradit
diuino obſequio. vel mens actualiter feruet in dilectione. Alia
eſt ꝟtualis. vt cum ex actuali ⁊ p̄cuia deuotione relinq̃tur, que
dam virtus que ad actus ſeque͂tes concurrit ¶ Circa actualē
deuotionem duo ſunt ꝯſideranda. ſ. deuotio ipſa. ⁊ conatus ad
acquirendũ eam ¶ Circa officium etiã miſſe duo attendēda
ſunt. ſ. miſſe celebratio. ⁊ ad celebrandũ debita preparatio. Sa-
cerdos itaqꝫ celebraturus in preparatione circa examinationē et
probationē ſuipſius tenetur habere deuotionē primo mõ dictã
actualiter. hominis em̄ eſt preparare animũ ¶ De hac deuotio
ne videtur eſſe intelligēda gloſa ꝑma Cor. xi. dicens Indign⁹
eſt qui non deuota mente accedit ad euchariſtiã. ¶ Ad deuo-
tionē vero ſecũdo modo dictam actualiter habendã non tene-
tur. Ille em̄ feruor dilectionis a dño gratuite datur. Unde ali-
quãdo deſideratus dari denegatur. vel datus alicui ſubtrahit̃
ſm̄ ꝙ diſpoſitio ei⁹ meretur. vel ſm̄ ꝙ ſaluti ſue dñs nouerit ex
pedire ¶ Uerum tamē celebraturus tenetur toto conatu illũ
feruorem deſiderare. ⁊ poſſibilem diligentiã adhibere. faciendo
totũ qđ in ſe eſt vt ſibi detur. Attendo omnē tēporē. diſtractio
nem. ⁊ euagationē mentis mentis expellere. etſi aliquid hmõi
occurrat. deliberate nõ tenere. hoc em̄ faciēdo nõ cenſetur indig
nus ſed ſufficiēter deuotus accedere. Uñ ſi pro tunc ille feruor
ei non detur. nõ debet ꝓpter hoc a celebratiõe abſtinere. ſꝫ abſqꝫ
ſcrupulo celebrare ¶ In ipſa autē celebratione non requirit̃ de
neceſſitate deuotio actualis primo mõ accepta. ſꝫ ſufficit ⁊ etiã
requirit̃ virtualis ex actuali p̄cedente relicta. ¶ Licet etiã non
req̃ratur actualis deuotio ſecũdo modo dicta. eo ꝙ nõ eſt in li-
bera poteſtate noſtra. requirit̃ tamē ⁊ ſufficit deſideriũ cum poſ
ſibili conatu actuali ad acquirendũ illam deuotionē. ita ꝙ cele-
brans faciat qđ in ſe eſt. cor ſurſum eleuãdo. pur ⁊ ipſe aſtãtes
excitat ⁊ hortat̃. cum dicit Surſum corda ⁊c. ¶ Circa qđ di-
cit Ciprianus papa. vt habet̃ de ꝯſe. diſt. i. c. qñ. Ideo ſacerdos
p̄fatione premiſſa parat fratrũ mentes dicēdo Surſum corda
vt dum reſpõdet plebs Habemus ad dñm. admoneat̃ nihil ſe
aliud q̃ꝫ dñm cogitare debere. Claudatur ꝯtra aduerſariũ pec
tus. ⁊ ſoli deo pateat. nec ad ſe hoſtē dei venire patiat̃. hec ibi

ix ¶ Utrum celebrans debeat ſtare capite diſcooperto

Sol. Sic. vt habetur de ꝯſe. diſt. i. c. nullus Niſi occurrat rõnabilis cã
cooperiēdi. Unde ſi quis abſqꝫ tali cauſa ſtet coop̄tus. graui-
ter peccat. vt habetur ex eodē canone

Dubium

x Cum quo debeat fieri ablutio poſt ſumptionē ſanguinis.

Sol. Cum vino. vt habetur in c. ex p̄te. de cele. miſ. Cuius rõ inferius
in vltimo capl'o reddetur.

xi Utrum ſacerdos poſt miſſam inceptã licite poſſit deſiſtere. offi-
cium ſuũ non ꝑficiendo.

Sol. Non poteſt niſi occurrat aliqua rationabilis ⁊ ſufficiens cauſa

xij Quid agendum ſi ſacerdos poſt miſſam inceptam moriatᷣ. vel in talem infirmitatē aut debilitateꝫ inciderit vt nō poſſit ꝑficere

Sol. Si aliquod iſtoꝝ ꝯtingat ante ꝯſecratōem. nō eſt neceſſariuꝫ ꝙ miſſa per alium ꝑficiatur. poteſt tamen fieri ſi aſſit alius ſacerdos diſpoſitus. et ille incipiat vbi prior dimiſit. qꝺ ſi neſciat pt incipere a principio. Si vero aliquid p̄dictoꝝ ꝯtingat poſt cōſecrationem corporis ⁊ ante ꝯſecrationem ſanguinis. vel poſt ꝯſecrationem vtriuſqꝫ. tunc debet ſuppleri ⁊ perfici miſſa ꝑ alium diſpoſitum. Si aūt ꝯtingat hoc in prolatione verboꝝ cōſecrationis hoſtie. verbis iam in parte prolatis. ſimiliter ꝑficiatur ꝑ alium. qui incipiat ibi. Qui pridie. Et ſi hoc cōtingat in ꝯſecratione ſanguinis. incipiat ibi Simili modo. Sic etiā agēdum videtur cum dubitatur vtꝝ prior ſacerdos inceperit verba ꝯſecrationis proferre ⁊ non perfecerit. Nec reputandū eſt tunc fieri iterationem. quia non intelligitur iteratuꝫ quod ambigitur eſſe factum. Dubium

xiij Quid agendum ſi celebranti ſanguis per nares erumpat ⁊ fluit.

Sol. Pauſare debet reclinando vel ſedendo donec fluxus ceſſet. Cauere aūt debet ne veſtes vel aliqua ſacra per ſanguinem coinquinentᷣ recipiendo illum vel in aliquo vaſe vel panniculo. prout diſcretioni ſue melius ꝯuenire videatᷣ. Si aūt ille fluxus reſtringi non poſſet neqꝫ ſacerdos officium perficere. tunc agendum eſt vt in caſu dubij precedentis

xiiij Quid agendum ſi ſacerdos omittat aliquid vel aliqua de dicendis vel agendis in miſſa

Sol. Si obſeruet ea que neceſſario ad ꝯſecratōem requiruntᷣ ꝯſecrat. ſed tū grauiter peccat ſi ſcienter omittat aliquid notabile ex inſtitutōe vel ꝯſuetudine eccl'ie ad hoc officium reqſitū. vt pura miſſe introitū. Ep'lam. Euāgeliuꝫ. vel qđ hmōi. Si aūt aliqđ modice reputatōis vel ex negligentia aliquid omittat minus peccat. Diligentiſſime tamen cauere debet ne hoc cōtingat

Reſoluit quatuor dubia que occurrunt circa dicenda. agēda. ⁊ cauenda poſt miſſe celebrationem Articulꝰ. iij

I Utrum aliqua ſpecialiter ſint dicenda poſt miſſe celebrationem.

Sol. Sic. primo nanqꝫ et ante omnia dicende ſunt corde ⁊ ore debite et deuote gratiaꝝ actiones. Cum eīn vt ⁊ ipſe celebrans in p̄fatione proteſtatᷣ dignū et iuſtum ſit atqꝫ equū et ſalutare. vt ſemper et vbiqꝫ dn̄o gratie agātᷣ. qꝛ in nullo loco vel tempore nobis beneficia ſua clementer largiri ceſſat. digniſſimū. iuſtiſſimū. et equiſſimum eſt vt hoc fiat poſt huius beneficij perceptionem. et tanto diligentius atqꝫ deuotius qꝫto inter oīa beneficia hominibꝫ a deo collata. illud vnū de maximis habetur. Dubium Non ſolum autē ideo gratias agere debet celebrans ne ꝓpter ingratitudineꝫ de tanto beneficio grauius iudicetur a domio

ſed et vt de tali gratias debitas exhibens . potioꝝ beneficioꝝ
dignus efficiatur . et precipue vt ad chriſtianam celebrationē
vel ſaltem ſpiritualem . iſtius ſacramēti ſumptionem ad quā
ſemper tenetur eſſe diſpoſitus . preparatior reddatur. Semꝑ
eñ celebratio precedens diſpoſitio ac preparatio eſſe debet ad
ſequentem. Magis autem attendenda eſt in huiuſmodi gra
tiarum actione feruida cordis deuotio . ꝙ̄ plixa labioꝝ oratio.

ij Utrū poſt celebratōem aliqua etiā ſingulariter ſint agenda.
Sol. Sic . debet eñ is qui celebrauit in omnibꝫ timorate . virtuoſe ⁊ ex
emplariter ſe habere . ⁊ in bonis occupationibꝫ exercitijſꝗ ſalu
taribꝫ ꝯſolationem ⁊ delectatōnem querere . vt in meditando
pſallendo . orando . ſtudendo . ſcribendo . legendo . docēdo . ⁊ ho
ras canonicas debite perſoluendo . ita vt ⁊ diabolus nunꝗ̄ cū
ocioſum inueniat . ⁊ ad futura dona paratior fiat.

Dubium iij Que ſint ſacerdoti poſt celebrationem cauenda
Sol. Maxime cohibenda eſt lingua ne loquatur leuia . inutilia . ſcurri
lia vel doloſa verba. Sic etiam viſus cohibendus eſt ne vide/
at vana . et ſuo modo ſenſus ceteri ſunt caute cuſtodiendi . pre/
cipue etiam crapula ⁊ ebrietas fugiēda . ioci ⁊ ludi vitandi Et
vt hec facilius fieri poſſint ſtudendum eſt ſumopere . vt dicit
beatus Gregorius . ꝙ ſemper animus in ſuo pondere ⁊ vigo/
re ſeruetur . ne poſtea eum fluxa cogitatio diſſoluat . ne vana eti
am leticia mentem ſubrepat . ⁊ lucrum ꝯpunctionis anima ꝑ
incuriam fluxe cogitationis perdat.

iiij Utrꝫ ſtatim poſt miſſe celebratōem ſit comedendū vel bibenduꝫ.
Sol. De iure non debet fieri. Unde tribꝫ . de ꝯſecra . di . ij . dicitur . Si
mane dominica portio editur vſꝗ ad ſextam ieiunent miniſtri
qui eam ſumpſerunt Et ſi tercia vel quarta hora acceperint ie
iunent vſꝗ ad veſperas. Sed de ꝯſuetudine hoc ius non ſer/
uatur . propter reuerentiam tamen tanti ſacramenti dignū eſt
vt a cibo et potu abſtineatur donec debite gratiarum actiōes
ſint reddite . et ita etiam inter ea ſpecies ſacramentales veriſi/
militer exiſtimentur corrupte

Capitulum ſeptimum de dubijs occurren tibꝫ circa materiam ad conſecrandū aptam . vi delicet panē ⁊ vinū . vi . ꝯprehendit articulos

Arti . primus Reſoluit ſex dubia que incidunt circa panem conſecrandū ſiue hoſtiam
antequam conſecretur

I Quis et qualis debeat eſſe panis vt conſecrari ⁊ ex eo confici poſ
ſit corpus chriſti
Sol. Debet eſſe triticeus . aqua naturali confectus . ⁊ azymus . id eſt
non fermentatus.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ij Quid agendū ſi ſacerdos percipiat panē nō eſſe triticeū. vel alia aqua q̄ꝫ naturali ꝯfectū aut fermentatum

Sol. Si aliquid iſtoꝝ percipiat ante inceptionem canonis. panem illū remoueat et aptum apponat. et ſine repetitione procedat. Si poſt inceptionem canonis et ante verba ꝯſecrationis remoueat. vt ſupra patet. et canonem reincipiat. hoc videtur tutius ⁊ ꝯuenientius. Si poſt verba ꝯſecrationis panis. ⁊ ſiue ante ſiue poſt ꝯſecrationem ſanguinis. ante tamen ſumptionem panis remoueatur ille panis ⁊ recipiatur aptus panis. atqꝫ conſecretur vt ſupra. Panis vero ſupra quem prolata ſunt verba ꝯſecrationis reuerenter tractetur. et ſumatur a celebrāte poſt ſumptionem ſanguinis vel a miniſtrante. Si poſt ſumptiōem illius panis et ante ſumptionem ſanguinis recipiatur de nouo panis aptus et conſecretur vt ſupra. atqꝫ ſumatur: non obſtante ꝙ ieiuniū ſit ſolutum per ſumptionem panis non conſecrati. quia preceptum de perfectione huius ſacramenti maioris eſt ponderis q̄ꝫ preceptum ꝙ hoc ſacramētum a ieiunis ſumatur. Si poſt ſumptionem ſanguinis. reponatur nouus panis aptus vt ſupra ⁊ nouū vinum. et cum repetitione canonis fiat noua ꝯſecratio vtriuſqꝫ atqꝫ ſumptio. ne ſacramentum maneat imperfectum. Si vero panis aptus ⁊ debitus haberi nō poſſet ante ꝯſecrationem. deſeratur miſſa incepta

iij Quid agendum ſi panis appoſitus ꝑcipiat̄ eſſe corruptus

Sol. Quia panis corruptus dicit̄ quiſubſtantiam et ſpēm panis ꝑdidit. vel ex putrefactione. vel vetuſtate. vel alio huiuſmodi. q̄ꝺ percipi poteſt cum ꝯtinuitas ſoluitur. ⁊ ſapor. odor. color alia q̄ꝫ accidentia mutata ſunt. ideo non eſt panis neqꝫ ꝯſecrabilis. Si ergo percipiatur aliquo modoꝝ circa p̄cedens dubiū expreſſoꝝ. agat̄ etiam eo modo quo ibidem dictū eſt Dubium

iiij Quid agendū ſi panis nō fuerit appoſitus. vel poſt appoſitionē ablatus. ⁊ nō ꝑcipiat̄ donec veniat̄ ad verba ꝯſecratōis.

Sol. Apponat̄ panis aptus. repetat̄ canon. ⁊ fiat ꝯſecratio illius

v Quid agendū ſi panis ſit diſpoſitus ad corruptōem. ſicut notari poteſt ex aliqua mutatione ſaporis vel odoris. vel ſi habeat foramen vel fracturā. aut ablata ſit aliqua particula. vel nō ſit rotūdus vt moris eſt. vel habeat maculā aut aliū defectū ꝯſilem

Sol. Si aliquis iſtoꝝ caſuū occurrerit ⁊ ꝑcipiat̄ āte ꝯſecratōem ꝓpter reuerentiam ſacramenti remoueatur panis ille ⁊ apponat̄ alius panis aptus. Si aūt alius haberi non poſſit. ꝓcedat̄ nihilominus in miſſa ⁊ ꝑficiat̄. niſi defectus in pane adeo notabilis fuerit ꝙ graue ſcandalū aſtantiū timendū ſit ſi ꝓcedat̄. Si ꝟo poſt ꝯſecratōem ꝑcipiat̄ talis defectus aut in ipſa ꝯſecratiōe tūc ꝓcedatur ⁊ perficiatur officium

vi Utrū in aliquo caſu ſacerdos licite poſſit legere vel cantare miſſam ⁊ nō ꝯſecrare penem ſiue ꝯficere corpus chriſti

Capitulum

Dubium Sol. In nullo caſu licet. grauius em̄ peccat p̄ſbiter criminoſus q̄ ſe ce
lebrare ſimulat ⁊ non celebrat. q̄z ſi celebraret. Prorſus itaq̄z
falſa remedia ſunt abiiciẽda. que ſunt veris periculis grauiora

Articul9. ij. Reſoluit octo dubia que occurrũt circa panem conſecratum ſiue corpus
chriſti ante ſumptionem

I Utrum ſacerdos conſecrans panem teneatur ſumere
Sol. Quotiens ſacerdos conſecrat tenetur ipſe ſumere
ij Utrum in predicto caſu teneatur ſemper totum ſumere
Sol. Non ſemper tenetur. Si em̄ ſacerdos ↄſecret plures hoſtias pro
viatico infirmorum reſeruandas. vel aliis pro tunc diſponen-
das. non tenetur niſi vnam ſumere. Si etiam aliquis ſub miſ
ſa incideret in infirmitatem vbi immineret periculum mortis
et non haberetur alia hoſtia conſecrata. debz ſacerdos illã quã
Dubium ipſe ſumpturus erat totam diuidere. et partem infirmo dare.
Si etiam poſt ſumptionem ſanguinis chriſti et ablutionis re-
periretur aliqua notabilis particula hoſtie conſecrate vel tota
hoſtia ↄſecrata. tunc illa particula ſeu illa hoſtia reſeruari de-
bet ⁊ non pro tunc ſumi. vt infra tangetur.
iij Quid agendum ſi deprehendantur alique particule ſup corpo-
rali. palla. vel patena. que de hoſtia ↄſecrata ſint reſolute.
Sol. Diligenter recolligantur. et ſumantur cum hoſtia ſumenda vel
ſanguine ante ſumptionem ablutionis
iiij Quid agendum ſi ꝓpter frigus aut aliam cauſam accidẽtalem ho
ſtia vel pars eius ceciderit in calicem de manu ſacerdotis
Sol. Si tota hoſtia inciderit nihil iterandum eſt. ſed obſeruatis cete-
ris obſeruandis ſumatur ſimul cuz ſanguine. Si vero pars ali
qua in manu remãſerit. frangatur illa. ⁊ pars vna mittatur in
calicem et procedatur vlterius more ↄſueto
v Quid agendum ſi ceciderit hoſtia ↄſecrata vel pars eius ſupra
terram. vel lapidem. vel pannum. aut aliud ↄſimile.
Sol. Statim reuerenter leuetur. ⁊ reponatur illuc vnde cecidit. perq̄-
Dubium raturq̄z diligenter ſi alique particule de hoſtia reſolute ibi re-
manſerint. que ↄſimiliter leuentur. Deinde locus vbi hoſtia
iacuit radatur. et abraſa ↄburantur. cinereſq̄z in ſacrario repo
nantur. Et ſi locus non poſſit ↄuenienter ſtatim radi circum
ſignetur ⁊ cooperiatur ne pedib9 tangatur. donec cõmode ra-
di poſſit. Si vero ſuper pannum. veſtem. aut aliud huiuſmodi
ceciderit. diligenter excutiatur pars illa vbi iacuit ſuper corpo
rale vel patenam. poterit inſuper lauari. et aqua lotionis in pi-
ſcinam mitti. Et vbi occurreret caſus q̄ ſacerdos non poſſet
conuenienter vel ſine graui ſcandalo leuare. vel ſteſſet pericu-
lum in mora. vt timeretur q̄ animal brutuz aut puer ſumeret
vel pedib9 conculcaretur. vel aliud huiuſmodi. tunc debet re-
uerenter leuari a miniſtrante vel aliquo alto etiam laico ſi non
aſſit alius ſacerdos. ⁊ porrigi ad manum celebrantis

vi Quid agendū ſi ſacerdos caſualiter tangat hoſtiā cū naſo mento
barba veſte vel alio hmōi

Sol. Si notabiliter tetigerit ita vt veriſimiliter timeri poſſit ꝙ aliqua
particula minima hoſtie ibidē manſerit adherens .ſtatim poſt
ſumptionem hoſtie .vel ante ſi ꝯmode fieri poterit.fricetur cū
extremitate patene ſuper corporale illa pars naſi.menti.vel illi
us quo tacta fuit hoſtia.Deinde excutiatur corporale ſuꝑ pa/
tenam.et ſi aliquid ibi appareat de hoſtia.ſumatur vel mitta/
tur in calicem ⁊ ſumatur cum ſanguine.⁊ nihilominus poſt ab
lutionem digitorum diſcrete lauetur vel humectetur cum di/
gito eadem pars rei contacte ⁊ abſtergatur cum panniculo ab
ſterſiuo quo calix abſtergi ſolet.Si cum veſte aut alio cōſimili
tetigerit excutiatur pars illa ſuper patenam vel corporale.et
agatur vt ſupra tactum eſt

vij Quid agendū ſi hoſtia ꝯſecrata ꝑ ventū vel aliquo alio mō fue/ **Dubium**
rit amota de altari ⁊ amiſſa.

Sol. Fiat diligentiſſima ꝑquiſitio ad inueniendū hoſtiam.que ſi in/
uenta fuerit reuerenter reponatur ⁊ procedatur in miſſa. Si
vero inueniri non poſſit accipiatur noua hoſtia. reincipiatᷣ ca/
non et ꝯſecretᷣ.deinde procedatᷣ modo ꝯſueto.

viij Quid agendum .ſi cū ſumendū eſt ſacramentum.corpus chriſti
miraculoſe appareat ſub ſpecie carnis vlᷣ pueri vel aliaq̄ alia nō
ꝯuenienti humane refectioni.

Sol. In tali caſu non eſt ſumendum.nec propter hoc ſacerdos effici/
tur tranſgreſſor precepti .quo ſcꝫ mandatur vt ſacerdos conſe
crans ſumere debeat conſecratum.quia que miraculoſe fiunt le
gibus non ſubduntur.

Reſoluit ſeptem dubia circa panē ꝯſecratū ſiue corpus chriſti poſt ſum **Articulus.iij**
ptionem occurrentia

I Quid agendum ſit ſi in ſumptione ſanguinis remaneat pars ho/
ſtie in fundo calicis

Sol. Cauendum eſt ne infundatur vinū vt cum illo ſumatur. quia ſi
cum vino ſumeretur.ex quo vinum citius deſcenderet in ſto/
machum et preueniret deſcenſum illius partis hoſtie. tūc iam
ſolutum eſſet ieiunium.⁊ ita ſacerdos nō ieiunus ſumeret.qđ
in hoc caſu fieri nō debet.cum aliud ⁊ facile remedium haberi
poſſit.hoc videlicet.vt digito ꝯſecrato ducatur illa pars ad la/
bium calicis.⁊ inde ſumatur.poſtea digitus ſugatᷣ ⁊ abluatur **Dubium**
cum vino.⁊ illud etiam ſumatur

ij Quid agendū ſi poſt ſumptōem ſanguinis repiantᷣ alique ꝑticu
le ſiue reliquie reſolute de hoſtia

Sol. Si certum ſit ꝙ ſint reſolute de hoſtia ꝯſecrata.et reperiantᷣ an/
te ſumptōem ablutionis.ſtatim ſumantᷣ. Si poſt ſumptōem
ablutionis reperiantur.et ſit aliqua ita magna ꝙ poſſit abſqꝫ
periculo tractari ⁊ reſeruari.tunc reſeruetur vſqꝫ ad proximaꝫ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

celebrationem.in qua hoſtia ſumatur.niſi graue ſcandalum ti
meat̄ euenire ex reſeruatione Si aūt omnes ſint adeo parue ꝙ
abſq periculo tractari ꝛ reſeruari non poſſint. tūc ſumat̄. non
obſtante ꝙ prius ſumpta ſit ablutio. qꝛ q̄ diu ſacerdos eſt in
actu pfectionis ſacramenti ꝛ recollectionis reliquiarum.q̄cq̄d
ſit dicitur fieri mox ꝛ in continenti nullo actu ꝯtrario interme
dio.id eſt quaſi ſimul ſumeret omnia anteq̄ cenſeatur non ie-
iunus. Ubi etiam ſolutum eſſet ieiuniū non obſtaret.qꝛ prece
ptum de pfectione ſacramenti maius eſt.vt ſupra patuit Cau
tum tamen videtur vt ante ablutionem reliquie diligenter p
quirantur et recolligentur atq ſumant̄ Si ꝟo dubiū ſit vtrū
reliquie iſte reſolute ſint de hoſtia ꝯſecrata.agatur tunc vt dic
tum eſt cū hac tū generali intentione ac ꝯditōe ſi ſint ꝯſecrate
iij Quid agendum ſi poſt ſumptionem ſanguinis chriſti reperiatur
aliqua hoſtia integra
Dubium Sol. Si certum ſit ꝙ ſit ꝯſecrata et reperiatur ante ſumptionem ab-
lutionis.ſtatim ſumi poteſt vel reſeruari.Sic etiam agendū
eſt ſi ſupermanſerit aliqua hoſtia de eis de quibus alij ꝯmuni
cati ſunt.Si poſt ſumptionem ablutionis inueniatur.reſerue
tur pro viatico.vel in ſequenti celebratione ſumatur. Si vero
dubium ſit an ꝯſecrata ſit.agatur tūc eodem modo vt dictū
eſt.cum hac tamen ꝯditione.ſi ſit conſecrata.
iiij Quid agendum eſt.ſi quis poſt ſumptionem corporis chriſti ſta
tim patiatur vomitum
Sol. Reuerenter recolligantur ſpecies panis ſi diſcerni poſſint.ꝛ repo
nantur in ſacrario.vel ſumant̄ ab aliquo.ſi ſaltem aſſit aliquis
ad ſumendum diſpoſitus abſq nauſea.et ea in quib9 inuente
fuerint ſpecies ꝯburant̄.ꝛ cineres in ſacrario recondantur
v Quid agendum ſi quis poſt ſumptōem ſacramenti ex infirmita
te ſtatim emittat per ſeceſſum quod ſumpſit.
Sol. Recolligantur ſpecies.ꝛ fiat ſicut in caſu p̄cedentis dubij
vi Quid agendum ſi hoſtia ꝯſecrata ꝛ reſeruata reperiatur putrefa
cta vel aliunde corrupta
Sol. Reuerēter tractet̄ ꝛ in ſequenti miſſe celebratōe ſumat̄ poſt ſum
ptionē ſanginis.Si ꝟo ſumi nō poſſit recōdat̄ in ſacrario.
vij Quid agendum eſt ſi hoſtia conſecrata comeſta fuerit a mure vl
ab aliquo alio bruto animali
Sol. Si animal illud ſtatim apprehendi.aperiatur corpus eius ꝛ dili-
genter perquiratur tam in ore q̄ in inteſtinis ſi alique ſpecies
inueniri poſſint.que ſi inueniantur.recolligantur ꝛ recondan-
tur in ſacrario.corpus vero animalis comburatur et cineres ſi
militer recondantur.

Articul9. iij. Reſoluens.xiiij.dubia circa vinū priuſq conſecretur incidentia
I Quod et quale debeat eſſe vinum vt ſit aptum ad ꝯſecrandum

Septimum

Debet eſſe vinū vitis de vua expſſum. Et ideo nō pt hoc ſacramentum ɔfici in

- Aqua vinata ſeu aqua ſuperfuſa ſuper aceruos vuarum poſt vinum expreſſum
- Agreſto. id eſt ſucco de vua immatura expreſſo
- Acero

q2 non eſt vinum

Vino
- Malogranatoꝝ
- Mororum
- Ceraſorum
- Vitis adhuc in vua ɔtento.

q2 nō eſt vinū

quia non expreſſum eſt de vua. et ſic magis habet rationem ꝙ
debet ɔmedi ꝙ̃ ꝙ debet potari

ij Quid agendum eſt ſi loco vini fuerit aqua vel aliqͣs alius liquoꝛ
poſitus in calicem ad conſecrandum

Sol. Si ſacerdos hoc percipiat ante conſecrationem panis. ⁊ vinum
nullo modo haberi poſſit. miſſam deſerat imperfectam nec vl/
terius procedat. Si autem vinum haberi poſſit. effundat prio
rem liquoꝛem. et imponat vinum purum cuꝫ aqua. procedat/
ꝙ vlterius nil repetendo. Si vero percipiat poſt conſecratōem
panis et ante ɔſecratōem calicis. et vinū non poſſit haberi. procedat nihil
ominus coꝛpus chriſti ſumendo abſqꝫ ſanguine ⁊ miſſam terminando.
Sed ſi poſſit haberi vinū. effundat liquorē̄ et pparet calicē̄ vt ſupra. proce
datqꝫ ad ɔſecratōem calicis. incipiendo ibi. ſimili modo. nihil repetēs de
prius lectis. Si aūt percipiat hoc poſt ɔſecrationem calicis ⁊ ante ſump/
tionem atqꝫ diuiſionem hoſtie. tunc effundat illum liquoꝛeꝫ in aliud vas.
qui poſtea propter reuerentiam verboꝝ̄ conſecrationis ſuper ipſum pro/
latoꝝ̄. mittatur in piſcinam. imponatqꝫ vinū aqua mixtū in calicē̄. quo fa
cto. accedat ad ɔſecratōem ſuanguinis reincipiendo ibi Simili modo. ⁊
deinde procedat moꝛe ɔſueto. Ubi vero vinū haberi nō poſſet. ſumendū
eſt coꝛpus abſqꝫ ſanguine. vt in caſu precedenti. Et ita etiā in ſequentibꝫ
agendū eſt. ſi vinū haberi nō poſſit. Sed ſi hoſtia ſit diuiſa. ⁊ ps miſſa in
calicem. tunc caute extrahat illam partem. ⁊ reponat ſup patenā. ⁊ liquo/
rem effundat in aliud vas. quē poſtea ſumat poſt ablutōem. vel in ſacra/
rio recondat ꝓpter reuerentiā hoſtie ɔſecrate impoſite in ipſum. Deinde
imponat vinū cum aqua. ⁊ reincipiat vt dictū eſt. procedendo ad ɔſecra
tionem ſanguinis. et q2 illa pars hoſtie que extracta eſt de calice non po
teſt bene tractari ꝓpter humectatōem. ideo capiat aliam partem hoſtie nō
humectatā. ⁊ cum verbis ac ſignis ɔſuetis mittat in caliceꝫ. partē̄ ꝓo hu
mectatā ſumat cum alia parte non humectata. ⁊ procedat vlterius moꝛe
ſolito. Si vero predictuꝫ liquoꝛem percipiat poſt ſuſceptionem coꝛpoꝛis
chriſti. ante tamen ſumptōem et guſtatōem iſti9 liquoꝛis indebiti. tūc ſi/

Dubium

Capitulum

cut prius extrahat partem hoſtie miſſam in calicem ⁊ reponat
ſuꝑ patenā. ⁊ faciat cū liquore vt ꝑus. Imponatq; vinū cum
aqua. ⁊ ꝯſecret ſanguinē reincipiendo vt ſupra. Et vbi facien-
da ſūt ſigna ſuꝑ calicē cū hoſtia añq; dr̄ ⁊ etiā cū dr̄. Pax dn̄i ⁊c̄
faciat ſigna illa abſq; hoſtia ſuꝑ calicē In ceteris ꝓcedat more
ſolito. tādē ſumat ꝑtē hoſtie humectatā ⁊ poſtea ſanguinē. et
miſſam ꝑficiat vt ꝯſuetū eſt. Sed ſi liquorē illū ſumere incepe
rit ⁊ adhuc in ore teneat vel ꝑtim deglutierit. dūmodo ꝑs ho-
ſtie in calice remanſerit emittat diſcrete ex ore in aliud vas. et
extrahat ꝑtem hoſtie. ⁊ agat cū liquore ⁊ ceteris vt in caſu pre-
cedenti. Si aūt etiam partem hoſtie in os ſuſceperit. nō tamē
Dubium adhuc tranſglutierit. diſcrete ⁊ caute totū emittat ex ore in ca
licem. deinde extrahat ꝑtem hoſtie vel ꝑticulas eius ſi in par-
ticulas reſoluta fuerit. ⁊ faciat in ceteris vt ſupra. Si vero par
tem hoſtie cum liquore ſumpſerit. tūc niſi graue ſcandalū time
atur apponenda eſt alia hoſtia ꝯſecranda. ⁊ calix cū vino ⁊ pa-
ne preparādus. ⁊ reincipiendū eſt a canone. ⁊ vtrunq; ꝯſecran
dum atq; ſumendū. ſed ſi graue ſcandalum timeat̄ ex appoſiti
one noue hoſtie. tūc preparet̄ calix cū vino ⁊ aqua ⁊ incipiat̄ ab
illo loco. Simili modo. ⁊ ꝯcludat̄ cum iſtis verbis. hec quoti-
enſcūq; feceritis in mei memoriā facietis. ⁊ ſtatim ſanguis ſic
ꝯſecratus ſumatur. Nec obſtat in iſtis caſibus ſolutio ieiunij
q: preceptū de ꝑfectione ſacramenti maius eſt q̄ꝫ ꝑceptum de
ieiunio. vt ſupra dictū eſt. In omnibꝫ etiam dictis caſibꝫ cum
tali cautela ⁊ diſcretōe agēdū eſt. vt q̄ꝫtū fieri poterit ſcandalū
euitetur. Unde neq; hoſtia neq; calix iterato eleuari debet. ſi
prius facta fuerit eleuatio

iij Quid agendum ſi impoſitum ſit vinum corruptum

Dubium Sol. Quia vinum corruptū ſpeciem vini atq; ſubſtantiā amiſit. ſicut
mutatio accidentium demonſtrat. ideo non eſt ꝯſecrabile Cū
ergo percipitur eſſe corruptum aliquo modorum expreſſorum
in precedenti dubio. agat̄ tūc vt ibidem expoſitum eſt

iiij Quid agendum ſi vinum non ſit impoſitum calici. neq; aliquis
alius liquor. ſed dimiſſus ſit vacuus

Sol. Quācito percipitur imponendū eſt vinum aqua mixtum ⁊ vlte
rius ꝓcedendum. Si autem vinum haberi non poſſit ⁊ fuerit
ante ꝯſecrationem panis. tunc miſſa deſeratur imperfecta Si
vero ꝯſecratio panis facta ſit procedatur in miſſa. vt circa ſecū
dum dubium huius articuli clarius expoſitum eſt.

v Quid agendum. ſi vinum ſit diſpoſitum ad corruptionem nō tn̄
corruptum eſt. vt ſi aceſcat. vel ſi ſit pendulum. aut fetidū. vel
immundum. aut alium ꝯſimilem habens defectum

Sol. Si ꝑcipiat̄ ante ꝯſecrationem calicis. remoueat̄ ⁊ apponat̄ vinū
aptū ſi haberi poſſit. Si aūt haberi nō poſſit. vel ſi ꝑcipiat̄ poſt
ꝯſecrationem procedatur ⁊ perficiatur officium

vi Utrum in muſto poſſit confici hoc ſacramentũ

Sol. Poteſt bene confici.ſed non debet. niſi fuerit defecatũ vel purifi⸗catum.niſi neceſſitas cogat. qua cogente poſſet etiã exprimi vi⸗num de vua in calicem

vij Utrum vino ꝯſecrando poſſint vue integre ꝑmiſceri

Sol. Hoc fieri non debet.quoniã ꝓhibitum eſt.vt habet̃ de ꝯſe.diſt.ij.c.didicimus. Neq̃ ꝑmiſceri debet vinũ ex vua preſſuz in calicẽ

viij Utrum confici poſſit hoc ſacramentũ in nectare ſiue in vino con⸗dito aut per ſpẽs aromaticas colato

Sol. Quãdiu natura ⁊ ſpecies vini manet. poteſt confici. non tamen fieri poteſt niſi in caſu neceſſitatis

ix Utrum poſſit confici in vino puro abſq̃ ꝯmixtione aque

Sol. Poteſt.ſed nõ debet.vñ ſi ſacerdos ante ꝯſecrationẽ deprehẽdat aquã non eſſe ꝯmixtã ſtatim ꝯmiſcere debet

x Que ⁊ qualis debet eſſe aqua que vino ꝑmiſcenda eſt

Sol. Aqua debet eſſe naturalis ſiue elemẽtaris ⁊ pura

xi Quanta debeat aqua vino admiſceri — Dubium

Sol. Tam modica debet imponi. ꝙ vinũ in ſua natura ⁊ ſpẽ poſſit per⸗manere.ſi eñ a natura ſua mutaret̃ non poſſet confici Uñ vna gutta aque q̃ntũcunq̃ parua dũmodo debito tpe fuerit impo⸗ſita vt poſſit fieri mixtio ſufficit. ⁊ ꝑcipue ſi vinũ fuerit debile

xij Utrũ ſufficiat ꝙ aqua fuerit vino admixta adhuc exñte in dolio

Sol. Non ſufficit.qꝛ eñ ꝯmixtio illa ſacramẽtalis eſt.ideo fieri nõ de⸗bet anteq̃ miſteria inchoent̃. vel fiat preparatio ad inchoandũ.et ad tardius imminẽte oblatione. vt ſcꝫ poſſit fieri trãſmutatio aque in vinum

xiij Utrum quis licite poſſit non cõſecrare vinum facta conſecratio⸗ne panis.

Sol. Non poteſt licite.ꝑfecta eñ debent eſſe ſacramẽta. Criſtus autẽ hoc ſacramentũ ſub ſpeciebꝰ panis ⁊ vini inſtituit. vñ vtrunq̃ offerri.ꝯſecrari.⁊ ſumi debet.

xiiij Quid agendũ ſi ſacerdos deꝑhendat vinum eſſe ꝯgelatũ in cali⸗ce cum vult conſecrare.

Sol. Sacerdos curã adhibere debet vt reſoluatur. vel ꝑ applicationẽ prunarũ.aut panni calefacti.vel manuũ calefactarũ. aut ꝑ infu⸗ſionẽ vini calefacti. vt recipiat rõem actualẽ potus. Si tñ non reſoluerẽt nihilominꝰ poſſet confici.qꝛ ꝑ ꝯgelationẽ natura vi⸗ni nõ eſt corrupta. Hoc tñ caueri debet q̃ntum fieri poteſt

¶ Reſoluit octo dubia que circa vinum ꝯſecratum ſiue ſanguinẽ criſti an⸗te ſumptionẽ occurrere poſſunt — Arti. v.

I Quid agendũ ſi ſacerdos poſt ꝯſecrationẽ recolat vel deprehen⸗dat aquam nõ fuiſſe admixtam vino. vtrum videlicet adhuc debeat admiſcere — Dubium

Sol. Nullo mõ debet aquam vino ꝯſecrato admiſcere.qꝛ ſequeret̃ cor⸗

ruptio ſacramenti ad minus in aliqua pte. quod caueri debꝫ. ſi fieri poſſit. ſꝫ ꝓcedat ſine admixtiõe aque. Admixtio em̄ aque non eſt de necitate ꝯſecrationis. ſꝫ ꝯſecrantis

ii Utrum ſacerdos ſemꝑ teneatur ſumere ſanguinem

Sol. Quotienſcū̄qꝫ ꝯſecrat tenetur ſumere. niſi irremediabile impedimentū ſupueniat Si autem al's ſacerdos nõ celebrans ꝯmunicando ſumat corpus xp̄i. talis nõ debet ſanguinē ſumere ſed vinum non ꝯſecratū poſt ſumptionē corporis.

iii Quid agendū eſt. ſi ſacerdos ex quacū̄qꝫ cauſa nõ poſſit ſumere vinum. ⁊ ita etiã neqꝫ ſanguinē ſumere valeat

Sol. Si ſacerdos ſciat vel ꝓbabiliter timeat ꝙ nõ poſſit abſqꝫ nauſea et ꝑiculo vomitus vel alio incõuenienti. tantū vini ſumere q̄ntum ad ꝯſecrationē neceſſariū eſt. nõ debet celebrare Et ſi miſſam inceperit ⁊ nondū ꝯſecrauerit corpus. inceptã deſerat. Si aūt poſt ꝯſecrationē corporis ⁊ ante ꝯſecrationē ſanguinis ſentiat vel timeat ſe nõ poſſe ſumere ſanguinē propter nauſeam ex inſpectiõe vel odore vini ꝯſecrandi. vel alio hmõi accidēte. non debet ꝯſecrare ſanguinē. Sed debet ꝓcedere ſicut in illo caſu vbi poſt ꝯſecrationē panis calix dephendit vacuus vel liq̄re nõ ꝯſecrabili paratus. ⁊ nõ poteſt vinū debitū haberi ad conſecrandū. ꝓut tactū eſt ſupius articulo quarto in ſolutiõe ſecūdi dubij. Si xo poſt ꝯſecrationē ſanguinis ⁊ ꝓcipue circa tēpus ſumptiõis eius hoc ſentiat vel timeat. tutius eſt ꝙ nõ ſumat. ſꝫ reuerēter atqꝫ diligenter reſeruet vſqꝫ ad proximã celebrationē In qua poſt ſanguinē tunc ꝯſecratum ⁊ ſumptū. ſumat illum ſanguinem reſeruatum

Dubium

iiij Quid agendum eſt. ſi cum ſumi debet ſanguis ſpecies vini ſit cõgelata. ita ꝙ nõ debite poſſit ſumi

Sol. Fiat reſolutio aliquo modoꝝ ſupius tactoꝝ circa. xiiij. dubium articuli quarti. hoc tn̄ obſeruato ꝙ nullo mõ ſupinfundatur vinum calefactū. eadem rõne qua nõ debet admiſceri aqua vino ꝯſecrato. vt circa primū dubium huius articuli dcm̄ eſt.

v Quid agendū ſit. ſi muſca aut aranea vel aliud huiuſmodi ceciderit in ſanguinem.

Sol. Animal illud caute debet capi. ⁊ diligēter lauari ⁊ cõburi. ⁊ ablutio cum cineribꝫ in ſacrariū mitti. Et ſi abſqꝫ horrore ⁊ ꝑiculo ſumi poſſit ſanguis. ſumat more ꝯſueto. Si aūt ꝓpter horrorē vel periculū vel timorē vomitus ſumi nõ poſſit. tunc debet effundi in aliud vas ad hoc aptū. ⁊ cum reliquijs reſeruari. Nihil em̄ abhominabile ſumi debet occaſione huius ſacramēti Et tunc ne ſacramentū maneat imꝑfectū. debet aliud vinum aqua mixtū in calicē poni. ⁊ vlterius procedi eo mõ quo ſuperius circa ſcd̄m dubium articuli quarti expoſitum eſt. ſiͭn ꝙ ante vel poſt ſumptionē corporis hoc dephendatur.

vi Quid agendū ſit. ſi ſacerdos ante ſumptionē ſanguinis dephen

dat venenū eſſe immiſſum in calicem.

Sol'. Nullo mō debet ſumere. nec alteri dare. ne calix vite vertatur in mortem. Sed debet infundere in aliud vas aptum. ⁊ vlterius ꝓcedere modo in p̄cedenti dubio expreſſo

vij Quid agendū ſit. ſi ſanguis effundatur per negligentiā nō ex tota. ſed in parte. vel aliquid ſtillauerit de calice Dubium

Sol'. Quocunꝫ ſanguis ceciderit extra calicem. ſtatim ⁊ reuerēter recolligatur diſcretiori modo quo fieri poterit. ⁊ in calicem refundatur. Si autē nullatenus recolligi poſſit. tunc cito lambatur aut abſorbeat vel ſugatur per ſacerdotē. ne vel defluat vel imbibatur a re illa ſuꝑ quam ceciderit. Nec obſtat ſi nōdum ſumpſerit corpus xp̄i. q꜡ neceſſitas hic cogit vt ſanguis ſumatur ante corpus. Si vero ſacerdos nō poſſet hoc tam celeriter facere. vel vbi de hoc graue ſcandalū timeretur ſi ipſe hoc facere. tunc poteſt ⁊ debet miniſtrās ad miſſam (ſi ſaltem ſit diſpoſitus ad minus per veram contritionē ⁊ ꝓpoſitum ꝯfitendi ⁊ cum hoc ſit ieiunus ⁊c̄.) hoc facere. Et p̄cipue ſi celebrās ꝟbo vel ſigno id iubeat. Et ſi miniſtrās nō fuerit diſpoſitus. poterit ⁊ debet hoc alius diſpoſitus facere. etiā ſi ſit laicus. neceſſitate ad hoc vrgente. Melius eſt eñ id facere q̄ꝫ ꝙ enormis irreuerentia fieret venerabili ſacramento. vtputa ꝙ canis vel aliud animal inciperet lambere vel deſuꝑ mingere. aut ꝙ pedibus cōculcetur. aut alia hm̄ōi irreuerentia abhominabilis contingat. Si preterea ſanguis ceciderit in terram vel ſuꝑ tabulam aut aliud hm̄ōi. poſt actionē eorum que iam dicta ſunt. radatur locus quē tetigit. ⁊ quod abraſum fuerit ꝯburatur. ⁊ cinis intra altare vel ſacrariū recondatur. Si aūt ſanguis linthium altaris vnū vel plura tetigerit. fiat poſt ſuꝑdicta trina lotio illius vel illoꝝ cum aqua munda calice ſuppoſito. vt in illum aqua ablutionis recipiatur. que poſtea ſumatur a celebrante vel miniſtrante. Si tamē propter nauſeam ſumi nō poſſit. recondatur talis ablutio iuxta altare vel mittatur in piſcinam.

Similiter etiā agendum eſt. ſi ſuper aliquā veſtem ꝯſecratam ſanguis xp̄i ceciderit vel illam caſu aliquo tetigerit. Si autē ſanguis ſuꝑ veſtem non ꝯſecratam ceciderit vel tetigerit. poſt trinam ablutionē factam eo modo quo ſupra dictum eſt illa pars veſtis reſcindatur. ⁊ in altari vel ſacrario cum alijs reliquijs reponatur. vel illa pars veſtis igne cōburatur. ſi ſacerdoti magis expediens hoc videatur. ⁊ cineres recondātur iuxta altare vel ſacrarium vt ſupra tactum. Tutum etiā eſt. vt veſtis illa ſuꝑ quam ſanguis xp̄i cecidit ad vſum priorem nō aſſumatur. ſed vel veſtis conſecrāda cultui diuino apta ex ea fiat. vel recondatur. vel cōburatur vt ſupra dictū eſt. Simili etiā modo agendum videtur ſi ſanguis xp̄i tetigerit capillos ſacerdotis vel ceciderit ſuꝑ barbam eius. Fienda eſt eñ ablutio capilloꝝ eo mō quo ſupra dictum eſt de veſte. ⁊ fiat abraſio capilloꝝ vel barbe et cōburantur. ⁊ ponātur cineres in ſacrario. Si autē ſanguis xp̄i tetigerit caput aut faciem vel aliam ꝑtem corporis nudam. ſufficit ꝙ diligēter ⁊ diſcrete lauetur. ⁊ de ablutione fiat vt ſupra dictum eſt de ablutiōe veſtis et aliarum rerum ⁊c̄.

Capitulum

Dubium viij Quid agendum. ſi ſanguis ex toto effundatᷣ. ita ꝙ nihil penitus maneat in calice quod ſumi poſſit.

Sol. Si de effuſo aliqd recolligi poſſit vel lambi aut ſorberi aut ſugi agendū eſt vt in ſolutione ꝓcedentis dubij tactū eſt. ¶ Si aūt nullum iſtoꝝ fieri poſſit. ne ſacramentū maneat imꝑfectū. preparādus eſt calix de nouo cū vino ⁊ aqua. ⁊ vlterius ꝓcedendū eſt ſicut in caſu quo calix poſt ꝯſecrationē corporis vacuus deꝑhenditur. vel inepto liquore ꝑparatus. vt ſupius arti. iiij. circa reſolutiōes ſecūdi ⁊ quarti dubioꝝ expſſum eſt

Arti. vi. Reſoluit ſex dubia que circa ſanguinē poſt eius ſumptionē occurrunt

I Quid agendū ſit. ſi ſacerdos poſt ſumptionē ſanguinis deꝑhendat aliquā guttam adherere orificio calicis. vel exterius in pede aut alia parte calicis

Sol. Si certus ſit ꝙ illa gutta ſit ꝯſecrata. qꝛ videlicet ſcit ſe poſt ꝑpa rationē calicis diligēter abſterſiſſe calicem tam exterius ꝙ̄ etiā interius ab illo loco vbi ſtat vinū infuſum. tūc debet ſumere illam guttā ante ſumptionē ablutionis Si aūt ſit dubius an ſit ꝯſecrata. ſumat ſub hac generali intentiōe ⁊ ꝯditione. ſi ſit cōſecrata. Si vero certus ſit ꝙ nō ſit ꝯſecrata ſumat cum ablutione. vel poſtea abſtergat ſi exterius adhereat. ¶ Quō autē haberi poſſit ꝓbabilis certitudo in tali vel alijs caſib9 cōſimilib9 patebit ex capl'o ſequenti arti. ꝑmo circa reſolutionem xiij. dubij ⁊ ſequentiū.

ij Quid agendū eſt. ſi poſt ſumptionē ſanguinis deprehēdat ſacerdos aliquā guttam vel liquorē ſpeciei vini adherere caſule vel manipulo. aut alteri hmōi

Dubium Sol. Si certus ſit de ꝯſecratione iſtius gutte vel liquoris lambat vel ſugat. ⁊ ꝓcedat vt ſupius in ſolutiōe ſeptimi dubij articuli ꝑcedentis dcm̄ eſt. Si ꝟo dubitet. faciat hoc ſub ꝯditione. vt circa ꝑcedens dubium dcm̄ eſt ¶ Si aūt certus ſit ꝙ nō ſit ꝯſecratus liquor ille vel gutta. tunc nō eſt curandū de tali

iij Utrum ſtatim poſt ſumptionē ſanguinis debeat fieri ablutio digitoꝝ ſuꝑ calicem. Ex quo em̄ adhuc in calice remanſit aliqua ſpēs vini. vtputa humor qdā ſiue humiditas ſub qua ſanguis ꝯtinetur. tales ſpēs ſi vinum ſuꝑinfundatᷣ corrumpentᷣ. ⁊ ſic ibi deſinet eſſe ſanguis xp̄i Quid igitᷣ agendum ſit vt ſumi poſſint abſq3 corruptione

Sol. Circa hoc ſacramentū de poſſibilib9 agendū eſt quod decentius eſt. ⁊ pro maiori reuerētia tanti ſacramēti ꝯuenictius. Non eſt aūt poſſibile vt ſpēs ſacramētales circa hui9 ſacramēti celebrationē diu manere poſſint incorrupte. ymmo neceſſe eſt vt cito corrumpantᷣ. Cum em̄ poſt ſumptionē in ſtomachū deſcendūt nō diu ꝑſiſtere pn̄t incorrupte. nō ſolum ꝓpter ſubſequentē debite ablutiōis ſumptionē. ſed ⁊ propter ꝯmixtionē humoꝝ in

ſtomacho etiaꝫ ieiuno ꝑexiſtentiū. Sic etiam in deſcenſu ad ſtomachum ſi ſint in parua aut modica ꝗ̄titate corrūpunť per admixtioneꝫ humoris ſaliualis. Et pari rōne etiā in ore. preſertim cum poſt deſcenſum ſanguinis adhuc remaneat in lingua ⁊ ore humiditas ſacramentalis. quam humor ſaliualis qui maior eſt corrumpit ¶ Ab extra quoqꝫ hoc idē quādo ꝙ neceſſario ꝯtingit. Nam ſi poſt cautā etiam ſanguinis ſumptiōem nō fiat abſterſio ſeu ablutio calicis. nihilominus humiditas in calice remanens ꝑ exhalatōem ſiue circūſtantem aerem corrumpeť ⁊ deſinet ibi eſſe ſanguis ¶ Idem etiam ꝯtingit circa exteriorem ſuperficiem calicis in ea parte qua applicatum fuit inferius labiū ſacerdotis. Certum eñ eſt ꝙ labio illo humectato humiditate ſacramentali. etiā dicta pars calicis humectať. ſic itaqꝫ caueri nō poteſt quin ſpecies ille ſacramentales corrūpātur ⁊ deſinat ibi eſſe ſacramentū ¶ Abijcienda eſt igiť penitus oīs ſcrupuloſitas. vbi ineuitabilis occurrit neceſſitas. ꝯuenientiori tñ modo ⁊ decentiori vt diximus agendum eſt. et vbi occurrit difficultas ſemꝑ accipiendū eſt illud qđ minus habet de periculo. Non aūt videť modus ꝯueniens ꝙ cum lingua calix exterius vel interius lambať ⁊ ita humiditas illa ſumať vel abſtergať. precipue ꝓpter ſcandalū. neqꝫ faciliter hoc poſſet fieri quo ad humiditatem que adheret fundo calicis. Sic etiam non videť ꝯueniens modus vt cum digito humiditas illa abſtergať. Oportet eñ digitum poſtea abluere vel ſugere. et vtroqꝫ modo ſpecies corrumperentur. ⁊ non poſſent ꝑuenire ad ſtomachū. Cum hoc etiaꝫ poſſet occurrere periculū ſi videlicet humiditas ſacramentalis ſubintraret inter vnguem et cutem digiti. vbi neqꝫ ablui neqꝫ exui faciliter poſſet. Ex hoc poſſent aſtantes attediari et ſcandaliſari ꝓpter multiplicem immiſſionē digiti in calicē ⁊ alia hmōi ¶ Conuenientius ergo hoc mō agendū videť. vt ſacerdos cū diligentia ⁊ cautela ſic pͥmo ſumat ſanguinē de calice vt nihil amplius qđ ꝑ labia extrahi poſſit in eo remaneat. eleuādo ſurſum. vel erigendo pedem eius ⁊ declinādo ꝯcauū ipſius ꝯ̄ſus faciē. vel inter labia ſumendo. ⁊ ſic tenendo donec a fundo calicis tota humiditas que defluere poſſit defluat ad labiū calicis. diligenter tñ cauendo ne aliqđ decidat. et inde ſumat ꝑ attractōem etiā cū anhelitu. Et poſtqꝫ diligēter notauerit ꝙ nihil amplius defluere poſſit. abluat pͥmo caliceꝫ ne aliqđ de ſanguine adhrens remaneat in eo. ⁊ poſt ſumptōnem illius ablutōis abluat digitos ſuꝑ calicē. vt ſic ⁊ humiditas calicis ⁊ ſpecies panis ſi aliquid de illa in digitis remanſerit. totaliter abluať. deinde ſumat. Non ſit aūt nimis parc⁹ in vino circa ablutōem. ſed tm̄ capiat. vt os ⁊ labia. que ſpēb⁹ ſacramentalib⁹ fuerūt humectata ſufficienť ablui poſſint. ⁊ vt etiā ꝑ labia ſic abluta poſſit ablui exterior ps calicis ſpēb⁹ ſacramentalib⁹ pͥus humefacta. Valde aūt cauēduꝫ eſt ne ſacerdos ſit nimis ꝓlixus in dicto mō agendi. vt nō generet tediū aſtantib⁹. Nec ſit etiā in mō agendi ſingularis ꝯtra morem et ꝯſuetudinē dioceſis vel religiōis ſue. vt aſtātes nō ſcandaliſent de ſua ſingularitate. vel de alijs ſacerdotib⁹ qui illam ſingularitatem non obſeruāt ſuſpicātes eos errare

iiij Quid ſi ſacerdos p⁹ ſumptōeꝫ ſacramēti vrgeať ſputo vel tuſſi ⁊c **Dubium**

Sol. Anteſumptōem ablutionis nullo mō expuendū eſt vel extuſſi-
endū aut exſcreandū. ne ſic ſpecies ſacramentales ⁊ ꝑ ꝯſequēs
ſacramentū eijciaẜ.ſed ſputū vel quod vrgit ad tuſſim aut ad
exſcreatiōem retineaẜ vel tranſglutiaẜ.Si aūt ex nimia violen
tia hoc fieri nō poſſet.expuaẜ vel extuſſiaẜ in aliquod vas ap-
tum vel in calicem ſi aliud haberi non poſſit.vel in pāniculum
mūdum.⁊ poſtea materia illa (ſi nō apparcant alique ſpēs ſa-
cramentales in ea) ꝯburatur.⁊ cineres reponantur in ſacrario
Verūtamen ſi ſacerdos ante inceptōem miſſe pſentiat ſe aliq̄
tali paſſiōe violenẜ moleſtari.tuti⁹ eſt vt a celebratōe abſtineat
Si vero poſt ſumptōem debite ablutōis qua ⁊ os ⁊ labia ſint
etiā ſufficienter abluta.vrgeaẜ aliquo predictoꝝ.q̄uis non ſit
amplius periculū.tn̄ ꝓpter reuerentiā maiorem ſacramenti bo
num eſt vt abſtineat q̄ſtum p̄t quouſq̢ alium potum vel cibū
ſumpſerit.Si tn̄ nimis vrgeaẜ.eijciat huiuſmodi ſupfluitates
Dubium ad aliquē locū vbi non conculcentur pedibus. vel habeat ſecū
panniculum in quem mittat

v Quid agendū ſi poſt aſſumptōem ſanguinis patiaẜ ſacerdos vo
mitū.vel ex infirmitate emittat ꝑ ſeceſſum qđ ſumpſit

Sol. Sufficiēter pꝫ ex dictis.Si eñ ibi nō poſſint deprehendi ſpēs ſa
cramentales panis.ex quo ſpēs vini iam pmixte ſunt alijs hu
moribꝫ vt nō poſſint diſcerni.q̄r fortaſſis corrupte ſunt.inuol-
uenda eſt illa materia in ſtuppa vel panno ⁊ comburenda.⁊ ci-
neres reſeruandi ſunt.vt ſupra dictū eſt

vi Quid agendū ſi ſacerdos poſt ſumptōem ſanguinis deprehēdat
venenum aut animal venenoſum fuiſſe in calice.⁊ illud ſeſum
pſiſſe.an ſcꝫ liceat ei euomere

Sol. Si ꝑ vomitū ſperet ſe liberari.et preſertim ſi medicus ꝯſulat.tūc
licet ei euomere.Hoc tn̄ caute fieri debet in aliquod vas mun
dum.et ſi alique ſpecies ſacramentales ibi appareāt.recolligā
tur.⁊ in ſacrario reſeruenẜ.reliqua vero materia comburatur ⁊
cineres ſimiliter reſeruentur

Capitulum.viij.de dubijs que circa debitā formā ꝯſe-crationis iſtius ſacramenti occurrūt.⁊ duos hꝫ articulos

Arti.primus Reſoluit.xvi.dubia circa formā ꝯſecratōis panis occurrentia.

I Que ſit ſufficiens ⁊ debita forma ꝯſecratōis panis

Sol. Forma eſt iſta. Hoc eſt corpus meum

ij Utrum hec ꝯiunctio (enim) ſit de ſubſtantia forme ⁊ de neceſſi-
tate etiam proferenda

Sol. Non de ſuba forme.nec̄ꝫ de neceſſitate ꝯſecrationis ſacramenti
nō tn̄ debet ſcienter omitti.alioquin ſacerdos grauiẜ peccaret

iij Utrū ſacerdos ſi omiſſis omnibꝫ alijs que in miſſa dici ſolent di-
ceret ſolū p̄dicta v̄ba ſup panē aptū ꝯſecraret.

Sol. Si ea diceret cū intentōe ꝯſecrandi. tūc ꝯſecraret. ſed grauiť peccaret faciens ꝯtra ordinē eccl'ie. vñ in nullo caſu hoc faciēdū eſt

iiij Utrū ſacerdos ꝯſecraret ſi p̄dicta verba vel aliqua eoꝝ mutaret q̄tum ad idioma. pferendo ſcꝫ in alio idiomate

Sol. Si p hoc intenderet inducere hereſim vel errorē in eccleſia. ⁊ formā eccleſie abijcere tanq̄ȝ inutilem vel inefficacem. ⁊ ſuā introducere quaſi magis ſufficientē ⁊ efficatiorē. nō ꝯſecraret. q2 deficeret in intentōe requiſita ad ꝯſecrandū. Si ꝟo nullū p̄dictorum intenderet. ſed ꝯſecrare ſm intentōem eccleſie. tūc ꝯſecraret. ſed grauiter peccaret ritū ⁊ eccl'ie inſtitutōem nō obſeruās

v Utꝝ ſacerdos ſi addat aliq̄ alia ꝟba ad p̄dictā formā ꝯſecret.

Sol. Si p talem additōem mutet ſcatio ꝟboꝝ vel ſenſus orōnis. ita q̄ diſtrahant a ꝓpria ſcatōe vel ſenſu. non fit ꝯſecratio. Si ꝟo maneant ſcatio ⁊ ſenſus. fit conſecratio. ſed ſcienter ſic faciens grauiter peccat ratōne qua ſupra. Si tñ interponerent multa verba impertinentia per que ſolueretur ꝯtinuitas orationis non fieret conſecratio

vi Utrum ſacerdos ſubtrahens vel diminuens aliquid de predicta forma conſecret.

Sol. Si ſubtrahať aliq̄d q̄tuor ꝟboꝝ q̄ ſunt de ſuba forme. nō fit conſecratio. Si vero ſubtrahať vel omittať aliq̄ ſyllaba vel littera ex cuius ſubtractōe nō impediť ſcatio vel ſenſus. ſicut p̄t ꝯtingere in vltima ſyllaba vel littera dictiōis. tūc ꝯſecrať. diligenť tñ cauendū eſt ne h̄ fiat. Si aūt formidať q̄ impedita ſit ſignificatio vel ſenſus. tutius eſt vt forma a p̄ncipio repetať

vij Utrū incōgrue pferens ꝟba ꝯſecratōis ex imperitia lingue vel inaduertentia. vel alio hmōi. ꝯſecret **Dubium**

Sol. Si ex hmōi incōgruitate nō impediatur ſcatio ꝟboꝝ vel ſenſus orationis quin verus ſenſus forme cōſecrationis capiatur. fit conſecratio. ſcienter tamen hoc faciens grauiter peccat ratiōe ſuperius expreſſa.

viij Utrū ſacerdos faciēs trāſpōnem ꝟboꝝ ꝯſecratōis. ꝯſecret

Sol. Sola tranſpoſitio ꝟboꝝ nō impedit ꝯſecratōem. ſꝫ tñ fieri nō dꝫ Si aūt cū hoc variareť ſenſus. tūc non fieret ꝯſecratio. vt ſi interrogatiue dicereť. eſt hoc corpus meū. Aduertendū tñ circa dictas variatōnes vbi dictū eſt q̄ nō impediūt ꝯſecratōem. h̄ verū eſſe. niſi quis p eas intenderet inducere hereſim vel errorem. put tactū eſt in ſolutōe q̄rti dubij p̄cedentis.

ix. Utrū ſacerdos faciēs interuallū in plātōe ꝟboꝝ ꝯſecret

Sol Si paruū faciat interuallum. vtputa ſi ſpuat vel tuſſiat. vel aliud hmōi faciat. nō impediť ꝯſecratio. ſi vero magnū faciat interuallum. vt ſi poſtq̄ȝ dixit. hoc eſt. dormiat vel aliud faciat per q̄d ꝯtinuitas orōnis ſoluať. nō ꝯſecrat

x Quid agendū ſi ſacerdos nō recolat ſe dixiſſe ꝟba ꝯſecratōis vel alia que in celebratione huius ſacramenti dici debent

Sol. Si certus ſit ſe omiſiſſe aliquid eoꝝ que ſunt de neceſſitate ꝯſe-
cratōis. reincipe debet a forma ꝯſecratōis ⁊ cetera ꝑ ordinē re
iterare. ne muteť ordo ſacrificij. Si ꝟo ꝓbabiliter ei ꝯſtet ſe ali
quid omiſiſſe qđ nō eſt de neceſſitate ſacramenti vel ꝯſecratio
nis. ꝓcedat vlteri⁹ ſine repetitōe. Si aūt nullū iſtoꝝ ſit. ſꝫ ſoluꝫ
nō recolat ſe dixiſſe. nō debet ex hoc mente ꝑturbari. ſed vlteri-
us ꝓcedere. Nō em̄ qui multa dixit ſemꝑ recolit oīa que dixe-
rat. et in multū aſſuetis ſepius nō deliberať. ideo min⁹ recolūť

xi Utꝝ ſacerdos ꝑ p̄dictā formā poſſit ꝯſecrare panem abſentē

Sol. Nō p̄t. ex quo em̄ forma in ſe ꝯtinet ꝓnomen demonſtratiuū re
quiritur p̄ſentia materie ꝯſecrande.

Dubium xij Utꝝ per p̄dictā formā ſacerdos poſſit ꝯſecrare panē p̄ſentem
in quacūqꝫ q̄ꝫtitate fuerit

Sol. Poteſt. ſed nō debet in maiori q̄ꝫtitate ꝯſecrare q̄ꝫ neceſſariū ſibi
videť ꝓ ꝯmunione fidelium.

xiij Utrū ſacerdos ꝟba ꝯſecratiōis ꝓferēdo ꝯſecret omnē panē pre-
ſentē in altari. ſiue ſit extra reſeruaculū hoſtiaꝝ ſiue intra.

Sol. Sacerdos ꝑ illa ꝟba nullū panē etiā p̄ſentē ꝯſecrat. niſi ſuꝑ quē
fertur intentio eius ꝯſecrandi. et omnē talē etiā ꝯſecrat. Un̄ ⁊
oīs alius panis quē nō intendebat ꝯſecrare nō eſt ꝯſecratus

xiiij Utrū ſacerdos apponēs plures hoſtias ꝓ populo cōicando ꝯſe-
crans ⁊ in ipſa ꝓlatōe ꝟboꝝ nō dirigens intentōem actualiter
ad omnes ſed ſolū ad illā quā in manu tenet. oēs ꝯſecret.

Sol. Si habeat intentōem ꝟtualē ad ꝯſecrādū oēs licet nō habeat ac
tualē. oēs tn̄ ꝯſecrat. De hac intentōe dc̄m eſt ſuperius capi-
tulo. ij. arti. iij. in ſolutōe tercij dubij. Si aūt in ꝯſecratōe illius
hoſtie quā manu tenet oēs alias intendat excludere. tūc nullā
aliā ꝯſecrat. ſed ſolū iſtā quā ꝯſecrare intendebat

Dubium xv Quid ſi ſacerdos intendat ꝯſecrare centuꝫ hoſtias ſiue ꝑticulas
tot habens cōicandos. ⁊ appoſite ſint plures vel pauciores q̄ꝫ
centum. vtrum facta conſecratione omnes ſunt conſecrate vel
ſolum alique aut nulle.

Sol. Si expreſſe ⁊ diſtincte intendat ſolū centū ꝯſecrare cū excluſione
pluriū ⁊ paucioꝝ. tūc nulla ꝯſecrať. Si aūt habeat intentōem
ad ꝯſecrandū oēs illas numeratas vel in locū ꝯſecrandaꝝ po
ſitas. licet erratū ſit in numero. tn̄ oēs ꝯſecranť. Un̄ cautuꝫ eſt
vt ſacerdos plures hoſtias ꝯſecraturus. oēs ſimul ante ocu
los ponat. et intentōem nunq̄ꝫ dirigat ad numerū intendēdo
tot vel tot ꝯſecrare. ſꝫ ad oēs ibi ſimul poſitas

xvi Quid ſi multe ſint hoſtie appoſite etiā ſimul. vtputa centū vł plu
res. ⁊ ſacerdos intendat ſolū decē ꝯſecrare ex illis. vtꝝ aliq. ⁊ q̄
ſint ꝯſecrate poſt ꝓlatōem ꝟboꝝ ꝯſecrationis.

Sol. Si diſtincte diſcernat illas decē q̄s ꝯſecrare intendit. tūc illas cō
ſecrat. Si ꝟo ꝯfuſe ⁊ indiſtincte intendat ꝯſecrare deceꝫ illas
nō notando ⁊ diſcernendo. tūc nullam ꝯſecrat

Reſoluit tria dubia que incidunt circa formã ꝯſecrationis vini Arti. ij.

I Que ſit ſufficiens ⁊ debita forma ꝯſecrationis vini

Sol. Forma eſt iſta. Hic eſt eñ calix ſanguinis mei noui ⁊ eterni te-ſtamenti. miſteriũ fidei. qui pro vobis ⁊ ꝓ multis effundetur in remiſſionem peccatoꝝ.

ij Utrꝝ oĩa verba ꝑdicta ſint de ſubſtãtia forme ⁊ neccãrio ꝓferẽda. Dubium

Sol. Sicut hec ꝯiunctio enim nõ eſt de ſuba forme ꝯſecratiõis panis ita nõ eſt de ſuba forme ꝯſecratõis vini. nõ dꝫ tñ ſciẽter omitti.

iij Quid ſignificet hec dictio calix in predicta forma.

Sol. Significat liquorem vel ſanguinẽ in calice exiſtentẽ. Accipit̃ eñ figurate cõtinens pro contento

¶ Pro ſolutiõe alioꝝ dubioꝝ q̃ circa predictã formã occurrere pñt notãda ſunt ea q̃ circa ꝑcedentẽ articulũ de forma ꝯſecratiõis panis dcã ſunt Cõſimilia eñ dubia circa hãc formã ꝯſecrationis vini occurrere poſſunt Et pariformes habẽt etiã ſolutiones

¶ Capitulũ nonum de intentione ac rõne eorum q̃ in miſ-ſa dicuntur ſex includens articulos

¶ Premittit diuiſionẽ totius miſſe in partes ſuas principales

¶ Tota miſſa diuidit̃ in quinqꝫ ꝑtes. In ꝑma ꝑmittitur preparatio ad digne ꝑficiendũ ea que agenda ſunt. In ſcđa fit oblatio eoꝝ q̃ ꝯſecrãda ſunt. In tercia fit ꝯſecratio eoꝝ q̃ oblata ſunt. In q̃rta fit ſumptio eoꝝ q̃ ꝯſecrata ſunt. In q̇nta redditur grãꝝ actio ꝓ ſumptoꝝ ꝑ-ceptione. Prima ꝑs incipit ab introitu miſſe. ⁊ finit̃ ante canticũ offertorij. Scđa incipit a cãtico offertorij. ⁊ finit̃ ante ꝑfationem. Tercia incipit a ꝑfatione. ⁊ finit̃ ante orõem dñicam. Quarta incipit ab orõne dñica. ⁊ finit̃ ante antiphonã poſt cõ. Quinta incipit ab anti-phona q̃ vocatur poſt ꝯmunionẽ. ⁊ finit̃ in ꝯclõne totius miſſe Arti. i.

¶ Primã ꝑtem ſubdiuidit. intentionẽqꝫ ac rationẽ ſinguloꝝ que in ea dicũtur clare exponit. Arti. ij.

¶ Prima ꝑs ſubdiuidit̃ in duas ꝑticulas In ꝑma nempe preparatur affectus quadruplr̃. ſ. ꝑ deuotionẽ. humiliationẽ. rectã intentionẽ. ⁊ grẽ ꝯſecutionẽ. Deuotio eñ excitat̃ per laudis iubilũ in introitu. Humiliatio declarat̃ ꝑ miſerie gemitũ in Kyrieleiſon. Recta intentio explicatur ꝑ celeſtis glorie concentũ in Glĩa in excelſis. Gratie ꝯſecutio poſtulatur ꝑ orõnis ſuffragium in Collecta

¶ In ſcđa vero ꝑticula preparatur intellectus duplr̃ Primo diſpoſitiue per doctrinã ꝓphetaꝝ ⁊ apoſtoloꝝ in ꝓphetia vel epľa. ꝑ vite ꝓfectũ in graduali. ꝑ ſpiritale gaudiũ in Alleluya. vel ꝑ cordialẽ luctũ in tractu

¶ Scđo ꝑfecte per euãgelicã lectionẽ in euãgelio. ꝑ catholice fidei proteſtationẽ. in Symbolo

Subdiuidit ſecundã partem cũ declaratione intentionis atqꝫ rõnis eoꝝ que in ipſa dicuntur

¶ Secũda pars in tres ꝑticulas ſubdiuidit̃. In prima nãqꝫ premittit̃ offerentiũ cum laude exultatio in cantico offertorij. In ſcđa exprimit̃ Arti. iij.

ſpſa oblatio in his verbis Spiritu humilitatis. Suſcipe ſancta. In tercia petitur oblationis acceptatio in orōne ſecreta. Et quia exigūt eleuationē mentis ad deum. ideo ſingulis pmittitur Dñs vobiſcū. Loco cuius cum orō ſecreta dicenda eſt. ꝑdicitur Orate fratres ꝛc.

Terciam ꝑtem ſubdiuidit. ꝛ explicat intentionē ac rōnem illorum que in ea dicuntur

Tercia ps ſubdiuidiť in ꝑticulas qnqꝫ. in qꝛ
- Prima pmittiť ꝑ excitatōez ꝑplī ad deuotionē preparatio. in qua
  - Primo. concluſio orōnis ſecrete expreſſe ꝓnunciať — ibi — Per o. ſ.
  - Secūdo. a ſacerdote populus ſalutatur — ibi — Dñs vo.
  - Tercio. ꝑpl's ad erectionē mētis incitať — ibi — Surſuꝫ c.
  - Quarto. ad grās agendas ꝑpl's exortatur — ibi — Grās a.
- Scd͡a ſubiūgiť deuota xp̄i laudatio. pmo quo ad eius diuinitatē. dum ꝯciniť cuꝫ angelis Scūs ſcūs. ſcd͡o quo ad eiꝰ humanitatē. dum cantur cū pueris Bn̄dictus q ve.
- Tercia petiť ꝯſecrande materie bn̄dictio ꝛ acceptaᵒ. vbi
  - Primo general'r premittiť qd petatur ꝗtum ad
    - Oblationē que dꝛ ſacrificium — ibi — Te igiť.
    - Offerētes ꝛ eos ꝑ quibꝰ offerť. quoꝝ ſalus poſtulatur — ibi — in pmis
    - Eos quoꝝ patrociniū implorať. in quoꝝ etiā reuerentiam offertur — ibi — ꝑ eccl'. — cōmu.
  - Scd͡o ſpecial'r ꝛ exp̄ſſe ꝯcludiť quid ꝑ oblatōeꝫ hoſtie impetrandū poſtuleť. ibi Hanc igiť.
- In quarta ꝑagitur ꝯſecratio. vbi primo effectus ꝯſecrationis poſtulatur. ibi Quā obla. Scd͡o. ipſa cōſecratio cōſummatur ꝗtum ad corpus xp̄i. ibi Qui pridie. ꝛ ꝗtum ad ſanguinē xp̄i. ibi Simili modo Tercio rei cōſecrate ꝯmemoratio explicatur. ibi Unde ꝛ memo.
- In qnta exprimiť virtutis cōſecrati ſacramēti poſtulatio. vbi
  - Prio pmittitur quid petatur quo ad
    - Grām vbi petitur
      - Primo acceptari ſacramentū — ibi — Supra q.
      - Secūdo dari gratie donū — ibi — Supplic.
    - Gloriā ꝑ
      - Mortuis — ibi — Memēto etiā
      - Uiuis — ibi — Nobis quoqꝫ
  - Scd͡o petitio finitur. ꝛ inducitur mediator ꝑ quē petita obtineri ſperanť. cum ꝯcluditur. ꝑ xp̄m dn̄m noſtrū ꝛc.
  - Tercio totus canon ꝯcluditur. ꝛ oīa circa ꝯfectionē huiꝰ ſacramenti ꝑacta in xp̄m pr̄is filium reducunť. Et pmo ea que

ſunt ex pte ſacramenti. ibi Per quē. Secūdo ex parte pſonaꝝ in ſacramento operantiū. ibi Per ipm

¶ Subdiuidens quartā partem cum expoſitione intentiōis ⁊ rōnis ſinguloꝝ que in ipſa dicuntur. Arti. v.

Quarta ps ſubdiuiditur i duas pticulas In

Pria preponiť ad ſumptōz ſacramēti preparatio

Cōis q̄ fit p

Orōnem cōez .ſ. dñi cam. vbi pmittiť Exhortatio Preſūptiōis excuſatio ibi Oremꝰ Precep

ponitur Celeſtis panis poſtulatio ibi Panē noſtrū quo. ⁊c.

Depcationē ſacerdotꝫ priuatā. ibi Li. n. q.

Pacis ɔcupiſcentiā. que a ſacerdote ⁊ p̄p̄lo optatur. ibi Pax dñi. ⁊ a p̄p̄lo poſtulať. ibi Agnus dei. ¶ In miſſis tñ defunctoꝝ vbi ſacrificium nō p pace pñti. ſꝫ p futura requie offertur. tunc pax nō poſtulatur

Specialis. q̄ fit per primā orōnem ſacerdotis. vt cum dr̄ Dñe iheſu xpe fili dei viui ⁊c. vel aliquā aliā orōez addit. Nam diuerſi diuerſas vel p ſua deuotiōe vel p pro locoꝝ ɔſuetudine addunt orōnes

Secunda ſubiungiť ſacramenti ſumptio a ſacerdote. qui poſt priuatā orōnem ſacramentū ſumit. ad quod debet eſſe diſpoſitus mō ſupius caplo. vi. arti. i. expoſito. ¶ Etiā oſtendiť ſacramenti ſumptio ab illis quibꝫ per ſacerdotē diſpenſatur

¶ Cōmuniter etiā ɔſueuerunt celebrātes poſt ſacramenti ɔceptionē quaſdā priuatas orōnes dicere p gratiaꝝ actione

vt quidā dicunt
Corpus dñi nr̄i iheſu xpi ⁊c.
Quod ore ſumpſimus ⁊c.
Quaſdā alias orōes ſpēales
put eos deuotio vel cōſuetudo puocat

Quod diſcretioni vniuſcuiuſqꝫ relinqtur. Uerum tñ melius videtur vt nihil vocaliť exprimať preter ea que in libro miſſali ɔtinentur ſm q̄ dcm̄ eſt ſupius caplo. vi. arti. ij. in reſolutōe. ij. dubij. ne p hmōi verba pmiſceanť. diſcōtinuenť. ⁊ interrumpanť ea que ex inſtitutiōe vel ɔſuetudine eccl̄e dicēda ⁊ pferenda ſunt. Sꝫ vt ibidē tactū eſt ſi quis habeat affectū ad aliqua alia dicēda. dicat in corde p cogitationē ⁊ deuotā meditationē. Sic em̄ ⁊ talis pmixtio. interruptio. ⁊ diſcōtinuatio vitabitur. ⁊ affectus deſiderio ſuo nō fruſtrabitur

¶ Quintā partem ſubdiuidit. intentioneſqꝫ ac rōnes eorum que in ea dicuntur explanat. Arti. vi.

¶ Quinta pars ſubdiuiditur in tres pticulas. In prima fit accepti beneficij ɔmemoratio p antiphonā poſt ɔmunionē. que cum quadā leticia canitur. In ſcda redditur p pcepto beneficio gratiarūactio p orōem ſacerdotis q̄ ɔplenda diciť In tercia ɔcluditur totius miſſe ɔſummatio

Capitulum

per hec verba Jte miſſa eſt Benedicamus dn̄o. vel Requieſcāt in pace. Ubi chorus vel miniſter grās agens rn̄der Deo grās. vel defunctis re quiem optans reſpōdet Amen. ad Requieſcāt in pace.

Capitulū decimū de rōe ꝛ ſignificatiōe eoꝝ que in miſſa et circa eam aguntur cum breui epilogo ꝛ ꝯcluſione totius operis duodecim ꝯprehendens articulos

Arti. i. Enumerat ea que in miſſa ꝛ circa ipſam aguntur.

In miſſa p̄cipue ſolēni ac circa eā decē generalia p̄ncipaliter occurrunt ꝑagenda

- I Lotio manuū
- ij Thurificatio
- iij Altaris oſculatio
- iiij Sacerdotꝭ verſio et ꝑplī ꝑ eum ſalutatio
- v Geſtus variatio
- vi Multiplex ꝑ cruces ſignatio
- vij Hoſtie fractio
- viij Partis hoſtie in calicem miſſio
- ix Oſculi pacis traditio
- x Uini non ꝯſecrati ſumptio

Arti. ij. Exponit rōem ꝛ ſignificationē primi p̄ncipalis quod circa miſſam ꝛ in ipſa occurrit ꝑagendum.

Lotio manuū ante miſſam fit ad

- I Tractandū reuerēter ip̄m ſacramentū Precioſa em̄ tractare nō ꝯſueuerūt homines. niſi manibꝫ p̄us lotis Un̄ indecens eēt ꝙ ad tam p̄cioſum ꝛ tā nobile ſacramentū tractandū quis accederet manibꝫ q̄ de facili inquinant̄ illotis.
- ij Incitandū celebrantē ad deuotionē et internā purificationē. quā intēdere dꝫ
- iij Inſinuādū ꝙ ꝯſecratur⁹ hoſtiā lachrymis ꝯpunctōis lauare dꝫ p̄us ꝯſciam
- iiij Significandū interiorē mūdificationē

Unde ſacer dyoniſius dt. ꝙ extremitatū ablutio ꝑficat ablutionem etiā a minimis peccatis. Hoc namqꝫ repſentabat ablutio ſacerdotum in veteri teſtamento

Lotio digitorū in miſſa fit

- Añ oblationē vel ꝯſecratōez ad ampliorē
  - Reuerentiā ſacris exhibendā cum iam offerri ꝛ ꝯſecrari debent.
  - Deuotionē ꝛ puritatem incitandū
  - Emundationē a peccatis ſignificandā
- Poſt ſacramēti ſumptōez ꝓpt
  - Sacramēti reuerentiā. ne poſt tāti ſacri ꝯtactū digitꝭ nō ablutꝭ ſtatī alia n̄ ꝯſecrata tāgant̄
  - Periculi cautelā. vt ſi aliqd de ſpēbꝫ ſacramētalibꝫ adheſerit digitis. ꝑ ablutionē tollatur
  - Mūdicie retinentiā. ꝑficat em̄ hec ablutio. vt ſacerdos. q̄ ꝑ ſacramēti ꝑceptionē preſumit̄ eē mūdatus poſt celebratōez mūdiciā retineat. ꝛ ne recidiuet

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Decimum

Rationē ac ſignificatōeʒ ſecūdi ꝑncipalis qd circa miſſam agit᷑ declarat **Arti. iij.**

Thurifica tio añ miſſaʒ ꝛ i ea fit ꝓpter
- I Sacramenti reuerentiā. vt ſcʒ ꝑ thuris odorē expellatur oīs malus fetor horrorē ꝓuocans
- ij Dyabolice malignitatꝭ repulſam. ne ſcʒ ille malignus ꝯ ſacrificiū vel celebrantē aliq̄d machinari poſſit. hmōi em̄ fumo oīa demonia fugant᷑.
- iij Deuotionē ꝛ orōem celebrātis ac aſſiſtentiū ſignificandā. que ꝑ ipſos ad deum dirigit᷑.
- iiij Effectū gratie repſentandū. qua ſicut bono odore xp̄s plenus fuit.

Explicat rōnem ac ſignificatōeʒ tercij ꝑncipalis qd circa miſſam agitur **Arti. iiij.**

Altaris oſculatio añ miſſaʒ et in ea fit ad
- I Sacramēti ꝯſecrandi tractādi ꝛ ſumēdi reuerentiā
- ij Celebrātis amorem erga xp̄m excitandū
- iij Dilectōeʒ iter xp̄m ſpōſuʒ ꝛ ecclaʒ ſpōſam repn̄tādā
- iiij Deteſtabilē iude ꝓditoris oſculationē ſcandā. pſertim ꝗ ad illā oſculationē que fit poſt ſacramēti eleuatione. cum dr̄ Ex hac altaris ꝑticipatione ꝛc.

Quarti ꝑncipalis qd in miſſa agitur rōem ſignificationēq̈ʒ exponit

Sacerdotꝭ ad populū
- Verſio quintuplex. quintuplicē manifeſtationē xp̄i in die reſurrectionis ſue factam repſentat **Arti. v.**
- Salutatio q̄ fit Septē vicibꝫ (q̄nquies videlicet cuʒ ſe vertit ad pp̄l'm. ꝛ bis cū ſe nō vertit. vt cum dr̄ in p̄fatione Dn̄s vobiſcū. et poſt hoſtie fractionē Pax dn̄i ſit ſp̄ vobiſcū) ſeptiformē ſpūſſancti grām ſigt

Arti. vi.

Explicat rōnem ac ſignificatōeʒ quinti ꝑncipalis qd in miſſa agitur

Geſtus ꝑncipalꝭ variatio eſt ſextuplex.
- I Brachioꝝ extēſio — q̄ ſigt Extēſionē brachioꝝ xp̄i i cruce
- ij Eleuatio — Directionē orōnis ad deum
- iij Cōiunctio manuū — Cōiunctōeʒ cordis cū ore. oris cum ope. fidei cū opibꝫ caritatꝭ
- iiij Cācellatio — Affixionē xp̄i in cruce
- v Digitoꝝ. ſ. pollicꝭ cū indice copulaᵒ q̄ fit
  - Propt᷑ ſacramēti reuerētiā ꝛ ꝑiculi cautelā ne ſi aliq̄ ꝑticula digitis adheſerit diſꝑdatur
  - Ad ſignificandā copulationē capitis cū mēbris. id eſt xp̄i cum eccleſia
- vi Corpis inclinatio. q̄ fit ad
  - Repreſentandā humilitatem ꝛ obēdientiam xp̄i. ex quibꝫ paſſionē ſuſcepit.
  - Incitandum celebrantē ꝛ aſſiſtentes ad humilitatem ꝛ deuotionē.

Rationē ꝛ ſignificationē ſexti ꝑncipalis quod in miſſa agitur declarat. **Arti. vij.**

Multiplex ſignatio ꝑ cruces fit ad repſentandū modū ꝛ ordinē dominice paſſionis Et qꝛ illa paſſio quibuſdā gradibꝫ fuit pacta Quedā em̄ paſſionis ꝑtes crucifixionē preceſſerūt. ꝛ quedā in cruce ꝯſummate ſunt. Ideo etiā quedā cruces fiunt ad repſentandū ea. q̄ paſſus eſt dn̄s añ crucifixionē. vt ille q̄ fiunt añ ꝯſecrationē. Quedā vero fiūt ad repn̄tandū ea q̄ in cruce vel poſt crucē fcā ſunt. ſic ille q̄ poſt ꝯſecrationē fiūt

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Capitulum

i — Cruce — Triplici ſub ill' ṽb — Nec dona / Hec mũera / Hec ſcã.ſa. — ad repñ tandũ — Traditionẽ xpi factam a deo p̃re. iu/da. ⁊ iudeis

ij — Triplici ſub ill' ṽb — Benedictã / Aſſcriptam / Ratam — Venditionẽ pfectã a ſacerdotib9.ſcribis et phariſeis. vel venditiõis preciũ.ſ.triginta denarioꝝ.

Perficit autẽ iſta ſignatio p decem vices.

Ubi addit duplex crux ſub illis ṽbis — Corpus / Sãguis — Ad repſentandum — Judã venditorẽ / Criſtũ venditũ

iij — Unica in — Corporis
Cruce — ſub illo ṽbo — Bñdixit / Bñdixit
iiij — ɔſecratiõe — Sãguinis

Ad repſentandũ preſignationẽ paſſionis xpi factã in cena p hui9 ſacramenti inſtitutionẽ ſub ſpecie panis ⁊ vini.
Uel ad repſentandũ paſſionem xpi in corpore ⁊ anima

v Cruce qntuplici ſub illis ṽbis — Hoſtia puram / Hoſtiã ſanctã / Hoſtiã imacu. / Panẽ ſcm̃.v.c. / Calicẽ ſa.ppe. — Ad repñtandũ plagas qnq3 ſiue vulnera quinq3 pncipalia corporis xpi.

vi Triplici ſub illis ṽbis — Corpus / Et ſangui. ſump. / Cum benedictiõe

Ad repñtandũ corporis xpi extenſionẽ in cruce. ſanguinis effuſionem. ⁊ paſſionis fructum.

vij — Triplici ſub illis verbis — Sãctificas / Uiuificas / Benedicis — Ad repñtandũ triplicẽ xpi orõem in cruce.ſ. pro pſecutorib9. liberatiõe a morte.et adeptiõe glie.

viij Cruce — Triplici ſub illis verbis — Per ipm / Et cũ ipſo / Et in ipſo — Ad repñtandũ tres horas qb9 xps in cruce pependit. q2 ab hora ſexta vſq3 ad nonã

ix — Duplici ſub illis verbis — Deo p̃ri omnipotẽti / In vnitate ſpũſſancti

Ad repñtandũ ſepationẽ anime xpi a corpore.

x — Triplici ſub illis verbis — Pax dñi / Sit ſemp / Vobiſcũ — Ad repñtandũ xpi reſurrectionẽ tercia die factam.

Arti. viij. Exponit rõnem ac ſignificationẽ ſeptimi pncipalis qđ agitur in miſſa

Hoſtie fractio fit ad — Obſeruandũ formã quam xps circa ɔfectionẽ huius ſacramenti tenuit. Ipſe eñ panem fregit ⁊c.

Decimum

Hoſtie fractio etiam fit ad Repſentandū { Paſſionē xpi. in qua corpus eius vulnerationib⁹ fractū ſiue diuiſum fuit. / Diſtinctionē corporis xpi miſtici ſm diuerſos eius ſtatus

Rationē ⁊ ſignificationē octaui ꝑncipalis quod in miſſa agitur declarat. Arti. ix.

Circa miſſionē ptis hoſtie in calicē aduertendū eſt. ꝙ hoſtia frangit͛ primo in duas medietates. ad deſignādū duplicē ſtatum ꝑdeſtinatoꝝ ſcȝ eoꝝ ꝗ ſunt in eterna glīa. ⁊ eoꝝ qui ſunt in tpali miſeria. Illa nāqȝ medietas ꝗ ex manu dextra ſuꝑ patenā indiuiſa collocat͛ ſcat ꝑdeſtinatos qui iā adepti ſunt beatitudinē. que ꝑ dextrā intelligit͛. Alia vero medietas ꝗ in ſiniſtra manu retinet͛ in duas ptes diuidit͛. quaꝝ vna medietati ſuꝑ patenā collocate ꝯiungit͛. ⁊ ſcat illos ꝗ ſunt in purgatorio. ꝗ quidē licet beatitudinē nondū habeāt. ſunt tñ certi de ea Altera vero ps ꝗ poſt hanc diuiſionē in dextra tenet͛ mittit͛ in calicē. ⁊ ſcat ꝑdeſtinatos adhuc in ſeculo viuētes. qui q̄uis de btitudine habēda certi nō ſint illam tñ virtute paſſionis ⁊ ſanguis xpi ꝯſequent͛. licet ꝑ multas tribulationes. que ꝑ calicem ſignificātur.

Aſſignat rōnem ⁊ ſignificationē noni ꝑncipalis quod in miſſa agitur. Arti. x.

Poſtq̄ȝ ſacerdos dixerit Agnus dei ⁊c. oſculat͛ librum vel altare vel aliud ſm ꝯſuetudinē loci. Et deīn miniſtrū vel hy magīnē vel tabulā ꝑ eundē ſibi porrectā. que vlteri⁹ exhibet͛ aſtantib⁹ oſculāda Primo iō vt celebrās nō ſolū cum deo pacē. ſed ⁊ cum ꝓximo ſe habēre ꝓteſtetur Scđo ideo. vt alij oſculātes ꝓfiteant͛ ſe eſſe ꝯiūctos in vnitate fidei per xpm in ara crucis immolatum.

Rationē ⁊ ſignificationē decimi ꝑncipalis quod in miſſa agitur exponit. Arti. xi.

Poſt ꝯmunionē ⁊ calicis ac digitoꝝ cū vino ablutionē ſumit͛ illud vinū Primo iō. vt reliquie ſpēꝝ ſacramētaliū (ſi ꝗ in ore remāſerint) cū illo trāſglutiant͛ Scđo ideo. vt ꝑ h̄ ſignificet͛ ꝙ ſacerdos deinceps manere debeat mūdus. et ſuare ſaporē ⁊ odorē vini ꝯpunctiōis ⁊ triſticie in corde. grāꝝ actōis ⁊ leticie in ore. recte ꝯuerſatōis ⁊ iuſticie in vita

Supius determiata breuiter epilogās. ⁊ hoc opus ꝯcludens (et ope Arti. xij.

Ea ꝗ circa officiū miſſe ꝗ ad miniſtꝝ. celebrādi locū. tēpus. ac cetera in ſummario hui⁹ opis notata. dubitatōēȝ ingerere pñt. ſub ꝯpendio ſufficiēter reſoluta putam⁹. Nā ſi aliꝗ alia occurrāt. ex his ꝗ diffinita ſunt diligēter ꝯſiderat͛ facilit͛ ſolui pñt Sollicite ꝑterea curet ille ꝑ cui⁹ negligentiā error aliꝗs ꝯmiſſus fuerit. vt debitā ſuꝑ illo pñiam agat. Et qꝛ iuxta ſacroꝝ canonū ꝯſtitutōes ꝗdā defcūs ſpecialē exigūt ſatiſfactionē. tutū eſt vt in caſib⁹ difficilib⁹ ꝑlatus ſupior ꝯſulatur. cui tales ſunt reſeruādi

Nō lateat deniqȝ lectorē doctores diuerſos circa ꝗdā in ſupiorib⁹ dcā nō vniformit͛. ſȝ ſepius ꝯrie ſentire. vñ fieri nō poteſt vt ſinguloꝝ ſentētias imitemur Sȝ h̄ nobis ſufficiat vt oī affectu ad opināteſ ſecluſo. id qđ nobis veri⁹ aut magis ꝯgruū viſum eſt diffiniuerim⁹. ad glām ihu xpi. qui cum pr̄e ⁊ ſpū ſancto viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculoꝝ bñdictus. Amen

Explicit reſolutoriū dubioꝝ circa celebrationē miſſaꝝ occurrentiū
Impſſum Colonie ꝑ Henricū Quentell. Anno dñi M.cccc.xciij.